

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 90 00

E: gp.mkgp@gov.si

www.mkgp.gov.si

Uvodoma pojasnjujemo, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) oziroma Vlada RS dosledno uresničuje politiko, ki kmetijstvo in pridelavo hrane obravnava kot strateški sektor. Prehranska varnost, stabilna domača pridelava hrane in zaščita slovenskih kmetov niso predmet retorike, temveč vodilo vseh naših odločitev. Prav zato kmetijstva ne obravnavamo kot običajne tržne dejavnosti, temveč kot temelj varnosti in odpornosti države, zaradi česar sistematično in stalno izvajamo ukrepe za zagotavljanje varne, kakovostne in trajnostno pridelane hrane, obdelane krajine ter visoke ravni varstva potrošnikov.

Vlada RS je Dogovor o načinu uresničevanja protestnih zahtev slovenskih kmetov z dne 18. 3. 2024 spoštovala in ga uresničuje. Priprava vseh predpisov poteka pregledno in vključujoče, v skladu s Poslovnikom Vlade RS in Resolucijo o normativni dejavnosti, ki jasno določata postopke priprave zakonodaje. Vsi osnutki predpisov so predhodno objavljeni na portalu e-Demokracija, s čimer je zagotovljena možnost sodelovanja vseh zainteresiranih deležnikov. Javna objava omogoča, da državljani, strokovna javnost in predstavniki kmetov pravočasno pregledajo osnutke predpisov ter podajo pripombe ali predloge.

V nadaljevanju vam pošiljamo odzive na vaše zahteve v vrstnem redu, kot so navedene v vašem dopisu.

1. Vzpostavitev ukrepov za zaščito slovenskih kmetov in potrošnikov (sporazum EU–MERCOSUR)

V razmerah povečanih geopolitičnih napetosti in vse pogostejših motenj v mednarodnih dobavnih verigah, postaja stabilnost prehranskih in agro-živilskih tokov strateško vprašanje. Prehranski sistemi so danes globalno močno soodvisni, saj so agro-živilske verige izrazito globalizirane. Slovenija je pri večini agro-živilskih proizvodov neto uvoznica hrane in je zato močno vpeta v skupni trg Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) in mednarodne trgovinske tokove.

V tem okviru Slovenija podpira sklepanje trgovinskih sporazumov EU s tretjimi državami, saj ti – ob upoštevanju občutljivih sektorjev, ustreznih varovalkah in nadzoru – prispevajo k večji stabilnosti in diverzifikaciji dobavnih verig ter k gospodarski in prehranski varnosti države. V zvezi s tem je pomembno poudariti, da je sektor živiloreje v EU danes še vedno odvisen od uvoza rastlinskih beljakovin. Med pomembnimi državami dobaviteljicami teh surovin so države MERCOSUR. Slovenija večino teh surovin za krmo (zlasti oljne pogače iz soje) uvaža iz Brazilije.

Slovenija ima glede podpisa sporazuma EU–MERCOSUR ves čas enaka in dosledna stališča. Ministrstvo je v vseh trgovinskih razpravah jasno in dosledno zagovarjalo interes slovenskega kmeta in poudarjalo, da je kmetijstvo strateški sektor, ki zahteva posebno obravnavo, ter vztrajalo, da kmetijstvo ne sme nositi bremena drugih interesov in mora biti zaščiten z jasnimi, močnimi in učinkovitimi varovalkami. To stališče je Vlada RS v tem mandatu aktivno uveljavljala in zanj tudi dosegla konkretne rezultate.

Skupaj z več državami članicami je Slovenija odločno nasprotovala popolni liberalizaciji kmetijske trgovine in vztrajala pri okrepljenih zaščitnih mehanizmi. Rezultat teh prizadevanj so varovalke, kakršnih v dosedanjih trgovinskih sporazumih EU še ni bilo. Trditev, da varovalk ni, ne drži.

- Ključni del zaščite v okviru sporazuma predstavljajo trajno omejene uvozne kvote za občutljive kmetijske proizvode, ki se uvajajo postopno in pod strogimi pogoji. Na primer, kvota za govedino s 7,5 % tarifo znaša 99.000 ton, kar je približno 1,6 % celotne proizvodnje EU in manj kot polovica sedanjega uvoza iz držav MERCOSUR; poleg tega se kvote uvajajo postopno, ne naenkrat, kar omogoča prilagajanje trga.
- Druga pomembna varovalka je poseben zaščitni dvostranski mehanizem, ki Evropski komisiji omogoča hitro ukrepanje ob tržnih motnjah, vključno z začasnim ukinjanjem preferencialov. Za učinkovito izvajanje tega mehanizma je predviden poseben pravni akt EU, ki vzpostavlja sistematičen monitoring razmer na trgu EU ter omogoča aktiviranje začasnih zaščitnih ukrepov v največ 21 dneh.
- Tretji pomemben ukrep je dodatna finančna varnostna mreža, ki jo je zagotovila Evropska komisija, v višini do 900 milijonov evrov letno (skupaj 6,3 milijarde evrov v obdobju 2028–2034). To pomeni, da bodo lahko evropski kmetje v primeru večjih tržnih pretresov deležni finančne pomoči, na primer ob nenadnem padcu cen ali povečanem uvozu. Gre za okrepljeno podporo, namenjeno stabilizaciji trga in zaščiti dohodkov kmetov.
- Zelo jasno poudarjamo: sporazum ne spreminja nobenih sanitarnih in fitosanitarnih pravil EU. Uvoženi proizvodi morajo izpolnjevati enake standarde varne hrane, zdravja rastlin, zdravja in tudi dobrega počutja živali kot proizvodi iz EU. Ohranitev teh standardov je bila ena ključnih zahtev Slovenije ves čas pogajanj.
- Poleg tega je Evropska komisija napovedala krepitev sanitarnega in fitosanitarnega nadzora, vključno z večjim številom revizij in pregledov v tretjih državah ter okrepljenim nadzorom na mejnih kontrolnih točkah EU. V skladu z načelom, da se najbolj nevarni pesticidi, ki so v EU prepovedani iz zdravstvenih ali okoljskih razlogov, ne smejo pojavljati na trgu EU prek uvoženih proizvodov, je Evropska komisija konec leta 2025 že začela aktivnosti za morebitno znižanje najvišjih dovoljenih vrednosti ostankov teh snovi tudi na nič, v okviru zakonodajnega paketa za poenostavitev pravil o varnosti hrane.
- Dodaten element zaščite konkurenčnosti evropskega kmetijstva predstavlja tudi Uredba EU o preprečevanju krčenja gozdov, ki bo veljala tudi za proizvode iz držav MERCOSUR.

Seveda pa trgovinski sporazum omogoča tudi priložnosti za izvoz, kar je za Slovenijo kot majhno in izvozno usmerjeno gospodarstvo pomembnega pomena. Sporazum EU– MERCOSUR odpira dodatne izvozne možnosti za slovenski agroživilski sektor, saj se bodo postopno zniževale danes visoke carine na nekatere proizvode (na primer pri vinu okoli 27 %), hkrati pa se krepi zaščita geografskih označb. Sporazum bo zagotovil tudi enostavnejše in bolj predvidljive postopke za dostop do trgov držav MERCOSUR, ki v razmerah povečane geopolitične negotovosti lahko predstavljajo pomembno dopolnitev izvoznih trgov.

Odsotnost trgovinskega sporazuma ne pomeni odsotnosti trgovine, pomeni pa odsotnost dodatnih varovalk, nadzornih mehanizmov in političnega vpliva, ki jih takšni sporazumi prinašajo. Trgovina med EU in državami MERCOSUR že danes poteka, sporazum pa omogoča, da se ta trgovina jasneje uredi, omeji in pogojuje ob spoštovanju evropskih pravil in standardov.

Poudarjamo, da na ministrstvu sočasno in sistematično izvajamo ukrepe za krepitev trajnostne proizvodnje, lokalno pridelane hrane in kratkih dobavnih verig ter zagotavljanje visoke ravni varnosti hrane in strogega nadzora nad uvozom. Tudi v prihodnje bomo dosledno uporabljali vse razpoložljive evropske in nacionalne mehanizme za zaščito slovenskega kmetijstva in potrošnikov.

V nadaljevanju podajamo še dodatna pojasnila glede posameznih vsebinskih sklopov.

- **Popolna omejitev uvoza živil z rastnimi hormoni in prepovedanimi aktivnimi snovmi**

Sporazum EU– MERCOSUR ne posega v evropska pravila o varnosti hrane, pesticidih ali drugih substancah (npr. hormonih), saj ta področja še naprej ureja izključno obstoječa zakonodaja EU. Sporazum predvideva predvsem mehanizme sodelovanja in bolj usklajene postopke, ne pa sprememb standardov. To pomeni, da se z ratifikacijo sporazuma ne spreminjajo niti sezname prepovedanih pesticidov niti mejne vrednosti ostankov, prav tako pa v okviru predlogov zakonodaje EU o mejnih vrednostih ostankov pesticidov ni podanih predlogov za uvajanje izjem za države MERCOSUR. Vsa živila, ki bodo vstopala na evropski trg, bodo morala še naprej, tako kot že sedaj, izpolnjevati zahteve zakonodaje EU.

EU ima kompleksen sistem nadzora za zagotavljanje skladnosti živali in blaga, ki se sprosti na enotni trg EU. Urejen je v harmonizirani evropski zakonodaji.

Sistem varnosti hrane v EU temelji na večplastnem uradnem nadzoru, ki vključuje preverjanje skladnosti ob vstopu v EU, redno in ciljno vzorčenje ter nadzor tudi kasneje na notranjem trgu. Poseben poudarek je namenjen prisotnosti prepovedanih in škodljivih snovi ter doslednemu nadzoru sledljivosti, kar omogoča hitro ukrepanje v primeru ugotovljenih neskladnosti. Če se ugotovijo neskladnosti, se nemudoma sprejmejo ustrezni upravni ukrepi, kot so zadržanje pošiljk, umik ali odpoklic živil ter obveščanje pristojnih organov na ravni EU. Nadzorni sistem je zasnovan tako, da se prilagaja ugotovljenim tveganjem, kar omogoča okrepljen nadzor tam, kjer je to potrebno, in zagotavlja visoko raven varovanja zdravja potrošnikov.

Prav tako je sistem enak glede ostankov pesticidov, ki so v EU prepovedani, saj morajo biti živila skladna z zahtevami zakonodaje EU.

Evropska komisija je že v lanskem letu začela oceno vpliva nevarnih pesticidov, ki so prepovedani v EU. Vodi jo načelo, »da se najnevarnejši pesticidi, ki so v EU prepovedani iz zdravstvenih in okoljskih razlogov, ne smejo vrniti v EU z uvoženimi proizvodi«. S tem ministrstvo odgovarja na zahteve kmetov po večji usklajenosti proizvodnih standardov za uvožene proizvode, da se zagotovi, da ambiciozni standardi EU ne bi postavljali kmetov EU v slabši konkurenčni položaj.

Evropska komisija je v zvezi s tem konec decembra 2025 sistemsko naslovila vprašanje uvoznih toleranc za prepovedane pesticide. V obravnavo je predlagala zakonodajne spremembe v okviru predloga paketa za poenostavitev predpisov o varnosti hrane. Predvidena je možnost, da se za nevarne pesticide, ki v EU niso odobreni, najvišje dovoljene vrednosti ostankov (MRL) določijo na meji kvantifikacije, kar pomeni ukinitvev tako imenovanih uvoznih toleranc..

V začetku januarja 2026 je Evropska komisija že predstavila prvi osnutek uredbe, ki prepoveduje uvoz hrane, če vsebuje ostanke treh nevarnih pesticidov – karbendazima, benomila in tiofanat-metila.

V nadaljnjih aktivnostih je Slovenija na januarskem zasedanju strokovnjakov za ostanke pesticidov aktivno podprla Francijo glede predloga. Slovenija podpira ukrepanje na ravni EU, saj bi se na ta način izognili težavam v trgovini med državami članicami. Francija je namreč v začetku januarja sprejela začasni ukrep, s katerim je prepovedala uvoz, dajanje na trg in distribucijo nekaterih živil iz tretjih držav, če ta vsebujejo ostanke štirih fitofarmacevtskih aktivnih snovi, ki so v EU že prepovedane.

- **Okrepljen nadzor nad prisotnostjo škodljivih snovi ter dosledna sledljivost porekla kmetijskih in živilskih proizvodov**

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljnjem besedilu: UVHVVR) uradni nadzor izvaja na podlagi ocene tveganja, ki vključuje nadzor nad prisotnostjo škodljivih snovi ter preverjanjem sledljivosti.

- **Na trg smejo priti le proizvodi, ki izpolnjujejo enake standarde pridelave kot slovenski proizvodi**

Ministrstvo poudarja, da morajo vsi proizvodi, ki so dani na skupni trg EU, ne glede na to ali so proizvedeni doma ali uvoženi iz tretjih držav, izpolnjevati sanitarne in fitosanitarne standarde EU. Noben trgovinski sporazum, ki ga EU sklene s tretjimi državami, tako tudi ne sporazum z državami MERCOSUR, ne spreminja nobenih sanitarnih in fitosanitarnih standardov za uvoz agroživilskih proizvodov na skupni trg EU.

Ohranitev standardov za uvožene agroživilske proizvode predstavlja v trgovinskih pogajanjih tudi eno ključnih zahtev Slovenije. EU neodvisno od sklenitve trgovinskih sporazumov ohranja regulatorno neodvisnost pri določanju novih strožjih standardov.

- **Preverjanje porekla sadja in zelenjave (analiza izotopov).**

Analize izotopov z namenom preverjanja porekla nekaterih vrst sadja in zelenjave, ki so pomembne za slovenskega kmeta (višje cenovna živila: češnje, jagode, šparglji, jabolka) že nekaj let izvaja Institut Jožef Stefan, ki si je v ta namen že vzpostavil t. i. knjižnico podatkov. Analize bodo na določenih živilih izvedene tudi v letu 2026.

- **Da je RS pobudnica označevanja izvora živil po vzoru medu za vsa živila**

Slovenija je bila pobudnica označevanja porekla pri medu in se vselej pridružuje vsakršni tovrstni pobudi tudi za ostala živila. Trenutno že potekajo aktivnosti na nivoju EU, in sicer se je Slovenija pridružila pobudi Francije.

- **Da je RS pobudnica za popolni nadzor uvoženih surovin in živil iz tretjih držav**

V skladu z Uredbo 625/2017 EU mora uvoznik vse pošiljke hrane in krme, ki se uvažajo v EU na mejni točki priglasiti v pregled, Pristojni organi opravijo dokumentarni pregled. Frekvenca identifikacijskih in fizičnih pregledov je odvisna od rizičnosti pošiljk.

Evropska komisija je že sprejela sklep, da se okrepi nadzor pri uvozu za področje sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov (v nadaljnjem besedilu: SPS). Med različnimi aktivnostmi vključuje tudi ustanovitev posebne delovne skupine EU za učinkovitejše nadzorovanje uvoza, ki se bo osredotočila zlasti na ostanke pesticidov, varnost živil in krme ter dobro počutje živali in bo preučila usklajene ukrepe EU za spremljanje določenih uvoženih proizvodov. Skupina bo začela delovati v začetku leta 2026.

V okviru teh aktivnosti bo Evropska komisija tudi znatno povečala število revizij in pregledov v tretjih državah, ki vključuje tudi odobritev uradnih nadzornih sistemov pristojnih organov tretjih držav, vključno s fizičnimi pregledi v teh državah. Predvidena je tudi krepitev nadzora uvoza hrane na evropskih mejnih kontrolnih točkah, ki ga izvajajo države članice. Evropska komisija se je zavezala tudi k podpori državam članicam, ki bodo izvajale nadzor pred uvozom, ter k usposabljanju približno 500 uslužbencev nacionalnih organov o uradnih kontrolah prek posebnega programa EU.

- **100% sledljivost in označevanje izvora ter porekla**

Zaenkrat je navajanje in preverjanje porekla predpisano samo za določene skupine živil: meso, med, sadje in zelenjava, oljčno olje, jajca, vino, ribiški proizvodi ter ponekod tudi osnovne sestavine živil, pri katerih bi opustitev navedbe porekla lahko zavajala glede izvora, kot to zahteva evropska uredba o označevanju živil Uredba (EU) 1169/2009.

Na zasedanju Sveta EU za kmetijstvo in ribištvo 26. 1. 2026 sta Francija in Slovenija med drugim opozorili na pomanjkljivosti obstoječega sistema označevanja porekla kmetijskih in živilskih proizvodov ter pozvali Evropsko komisijo k čimprejšnji reviziji Uredbe (EU) št. 1169/2011 z dne 25. oktobra 2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom (t. i. »uredba INCO«), in sicer tako, da se obvezno označevanje porekla razširi na čim več živilskih proizvodov. Med drugim predlog zajema navajanje države porekla namesto nadnacionalne oznake, kot sta »EU« ali »ne-EU«, ki le delno izpolnjuje zahteve potrošnikov po večji preglednosti. Slovenija se zavzema, da je glede označevanja porekla potreben harmoniziran pristop in ne v okviru nacionalne zakonodaje, saj bi slednje veljalo le za slovenske pridelovalce/predelovalce.

- **Vsi prehranski izdelki, ki pridejo na ozemlje EU, morajo biti kontrolirano in analizirano po evropskih standardih in smernicah**

Sporazum EU–MERCOSUR ne posega v področje zdravstvenih in fitosanitarnih zahtev za uvoz v EU (t. i. SPS zahteve), saj se te enotno uporabljajo za uvoz iz vseh tretjih držav.

Slovenija bo tako kot vse druge države članice izvajala nadzor v skladu z veljavno zakonodajo EU ter upošteva vse predpisane standarde za izvajanje analiz. Blago, ki ne bo izpolnjevalo zahtev in standardov EU, se bo moralo vrniti v državo izvora.

Zakonodaja EU za neskladne pošiljke ob uvozu predvideva bodisi njihovo uničenje bodisi vračilo v državo proizvajalko ali drugo tretjo državo, odvisno od ugotovljenega tveganja. Takih neskladnih pošiljk v skladu z zakonodajo EU ni dovoljeno dajati na trg.

Slovenija razume in podpira zahteve kmetov, da na trg RS in EU vstopajo le proizvodi, ki izpolnjujejo enake visoke standarde pridelave, kot veljajo za domače in evropske kmetijske proizvode. S temi pričakovanji se še posebej strinjamo na področju uporabe pesticidov in nadzora nad ostanki pesticidov v živilih.

Veljavna Uredba (ES) št. 396/2005 o mejnih vrednostih ostankov pesticidov namreč omogoča določanje tako imenovanih uvoznih toleranc, tudi za aktivne snovi, ki v EU niso odobrene v skladu z Uredbo (ES) št. 1107/2009 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev na trg, kadar se te snovi uporabljajo v tretjih državah in se proizvodi nato uvažajo na trg EU.

Slovenija je že v dosedanjem izvajanju Uredbe (ES) št. 396/2005 dosledno izražala zadržke in praviloma ni podpirala predlogov za določitev uvoznih toleranc za neodobrene pesticide, saj takšna ureditev po našem mnenju postavlja kmetijstvo EU, vključno s slovenskimi kmeti, v neenakopraven konkurenčni položaj.

Čeprav ti pomisleki na ravni EU niso bili v celoti upoštevani, je Slovenija vztrajno zagovarjala stališče, da morajo biti standardi varstva zdravja potrošnikov, varstva okolja in pogoji pridelave primerljivi za domače in uvožene proizvode. V tem okviru pozdravljamo, da je v okviru predloga poenostavitve zakonodaje na področju varne hrane (t. i. omnibus predlog) predlagana pomembna sprememba, po kateri se za pesticide z zelo problematičnimi toksikološkimi lastnostmi oziroma lastnostmi, ki lahko negativno vplivajo na okolje in ki na ravni EU niso odobreni, uvozne tolerance ne bi več določale, temveč bi se mejne vrednosti ostankov postavile na mejo analitskega določanja.

Slovenija je ta predlog podprla in se zavzela za njegovo čim hitrejšo uveljavitev, zlasti z vidika dodatne zaščite zdravja potrošnikov, okolja ter konkurenčnega položaja evropskega in slovenskega kmetijstva. V tem smislu se Slovenija v celoti pridružuje pobudi kmetov in meni, da predlagane spremembe predstavljajo pomemben korak k bolj pravičnim pogojem trgovine in ohranjanju visokih standardov, ki veljajo v EU na področju kmetijske pridelave in varne hrane.

- **Oblikovanje kriznega sklada iz nacionalnih sredstev, ki se sprožijo takoj pri padcu odkupnih cen pri kmetu v višini 5 % z zalogo 200 milijonov evrov, ki mora biti redno vzdrževana**

Poudarjamo, da skupna kmetijska politika, vključno z vsemi mehanizmi za stabilizacijo notranjega trga EU in stabilizacijo dohodkov z neposrednimi plačili zagotavlja ustrezen sistemski okvir za zaščito vseh občutljivih sektorjev kmetijstva. V okviru tega ministrstvo zagotavlja različne finančne podpore sektorjem kmetijstva v obliki neposrednih plačil, dodatne pomoči za najbolj ogrožene sektorje ter razpise za naložbe v kmetije in predelavo. Takšen pristop bo ministrstvo vodilo tudi v prihodnji finančni perspektivi 2028-2034. V izrednih situacijah na kmetijskih trgih je državam članicam na voljo zakonodajni okvir EU za državne pomoči, ki omogoča, da države zagotovijo dodatno pomoč sektorjem v težavah. Slovenija je institut državnih pomoči koristila v preteklosti in ga namerava tudi v prihodnosti, če bodo razmere v kmetijstvu to zahtevale.

Ministrstvo se zaveda strukturne ranljivosti slovenskega kmetijstva in dejstva, da je slovenski kmetijski trg izredno občutljiv na zunanje vplive. Skladno s tem ministrstvo kontinuirano spremlja stanje na kmetijskih trgih, zlasti glede cen, količin in odkupa domačih pridelkov, ter spodbuja, da javni zavodi (šole, vrtci, bolnišnice) kupujejo več slovenske hrane. Ministrstvo glede stanja na trgih v Sloveniji stalno seznanja Evropsko komisijo in jo v primeru težav v določenih sektorjih stalno opozarja in, če je to potrebno, zahteva ustrezno ukrepanje.

Predlog uredbe je v zaključni fazi sprejemanja, saj sta o njeni vsebi Svet EU in Evropski parlament že dosegla soglasje. V tem trenutku je v pripravi končno besedilo členov. Ministrstvo bo skladno s pristojnostmi držav članic aktivno sodelovalo z Evropsko komisijo pri izvajanju uredbe in po potrebi zahtevalo ukrepanje.

- **Petnajstkratno povečanje vzorčenja in kontrole na živila iz uvoza (trgovske verige, šole, vrtci, domovi za ostarele, bolnišnice ...).**

Inšpekcija UVHVVR vsako leto pripravi načrt rednih inšpekcijskih nalog (inšpekcijski pregledi, vzorčenja), v okviru katerih preverja skladnost nosilcev živilske dejavnosti z zakonodajo in s tem posledično njihovo zagotavljanje varnosti živil.

UVHVVR v okviru različnih nadzorov (rednega po programu dela, izrednih ...) letno odvzame med 5.000 in 5.500 vzorcev živil in krme letno, različnega porekla, v različnih stopnjah živilske verige. V letu 2024 in 2025 je UVHVVR npr. ob uvozu npr. odvzela preko 800 vzorcev živil neživalskega izvora, glavnina pa je bila analizirana na ostane pesticidov.

V primeru neskladnih rezultatov takšnih živil ni dovoljeno tržiti. Odgovorni nosilec živilske dejavnosti mora poostri svoj notranji nadzor. Nadzor, tudi v obliki kontrolnega vzorčenja, izvede tudi pristojna inšpekcija. To pomeni, da se poleg rednega nadzora določen delež kadrovske in finančne sredstev namenjena tudi za izredne nadzore, vključno z dodatnimi inšpekcijskimi pregledi kot vzorčenji.

Ti nadzori se izvedejo tudi na podlagi prijav potrošnikov, informacij izh medijev, sistemov obveščanja EU ter v primeru suma na neskladnost pošiljk, na primer iz držav MERCOSUR.

Inšpekcija bo ob upoštevanju ugotovitev pregledov v Sloveniji in drugih državah članicah EU prilagajala obseg potrebnega nadzora. Ob začetku veljavnosti sporazuma bo zato treba posebno pozornost nameniti predvsem pošiljkam iz držav MERCOSUR.

Takšen nadzor izvajajo vse države članice EU, kar je treba upoštevati pri splošni oceni sistema nadzora v EU.

- **Trgovine ne smejo prodajati živil pod nabavno ceno v RS**

Navedena zahteva je bila upoštevana pri pripravi Zakona o hrani (Uradni list RS, št. [100/25](#)). Med nedovoljena ravnanja v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi, določena v četrtem odstavku 70. člena navedenega zakona, je bila dodana nova 28. točka. Ta uvaja prepoved prodaje kmetijskih in živilskih proizvodov pod nabavno ceno.

To nedovoljeno ravnanje se lahko določi le pod pogojem, da vlada najpozneje do 1. decembra tekočega leta za naslednje koledarsko leto takšno prepoved predpiše na podlagi analize, ki jo pripravi ministrstvo. Analiza temelji na zbiranju podatkov v verigi preskrbe s hrano (63. člena zakona) in na letni analizi varuha odnosov v verigi preskrbe s hrano iz 9. točke prvega odstavka 70. člena tega zakona.

Pri izračunu razlike med nabavno in prodajno ceno je posebej navedeno, da se nabavni ceni prišteje DDV in odštejejo vsi popusti. Obenem pa so dovoljene tudi izjeme kot so:

- prodaja kmetijskih in živilskih proizvodov tik pred iztekom roka uporabe,
- popolna razprodaja zalog kmetijskih in živilskih proizvodov zaradi zaprtja obrata, stečaja ali likvidacije podjetja,
- prodaja kmetijskih in živilskih proizvodov zaradi umika iz ponudbe in
- prodaja kmetijskih in živilskih proizvodov iz drugih razlogov, ki ne preprečujejo, omejujejo ali izkrivljajo tržne konkurence.

- **Dodatna varovalka za osnovna živila: kjer se izračuna cena, ki pokrije stroške pridelave in proizvodnje ter pribitek. Če je nabavna cena nižja od izračunane cene se ta razlika obdavči.**

Cena je stvar pogajanj med dobaviteljem in kupcem, dobavitelj mora postaviti tako ceno, da na dolgi rok lahko pokrije vse svoje fiksne in variabilne stroške ter ima obenem še določene pribitke. Predlagana varovalka bi pomenila, da se v primeru nižje nabavne cene od izračunane cene uvede dodaten davek, ki bi podražil te proizvode za potrošnike, kar pa bi imelo za posledico rast cen, inflacijo in draginjo. Prav tako se cena oblikuje tudi glede na obseg ponudbe in povpraševanja oziroma glede na stanje na trgu. V primeru dobre letine in s tem večje količine kmetijskih proizvodov na trgu je lahko cena nižja, v primeru slabe letine pa je zaradi nižjih pridelanih količin, proizvodna cena višja. V primeru dobre in slabe letine imajo pridelovalci primerljive fiksne stroške. Odprto ostaja tudi vprašanje pribitkov, ki so lahko v različni in si jih vsak deležnik predstavlja po svoje. Glede na dejstvo, da Slovenija posluje na skupnem evropskem trgu, bi predlagani sistem lahko pomenil za domače pridelovalce in predelovalce dodatno obdavčitev in s tem znižanje konkurenčnosti nasproti kmetijskim in živilskim proizvodom iz uvoza, ki pa imajo zaradi ekonomije obsega pridelava velikokrat nižjo ceno, kot je cena domače pridelave. Rešitev je v večji pogajalski moči pridelovalcev nasproti predelovalcem in trgovskim podjetjem, kar pa je možno doseči z združevanjem in enotnim nastopanjem na trgu.

2. Zaščita kmetijskih zemljišč – poplavna varnost

Posegi na kmetijskih zemljiščih, zlasti na najbolj rodovitnih, predstavljajo občutljivo vprašanje. Prav zato se v postopkih načrtovanja in umeščanja infrastrukture poplavne varnosti dosledno presojuje različne variantne rešitve, pri čemer je cilj posege na kmetijska zemljišča zmanjšati na najmanjšo možno mero ter zagotoviti sorazmernost med javnim interesom in varstvom kmetijskega prostora.

Pristojna ministrstva ostajajo odprta za dialog s kmeti in njihovimi predstavniki ter za iskanje rešitev, ki bodo ob upoštevanju zakonodajnega okvira in javnega interesa kar najbolj uravnoteženo združevale cilje poplavne varnosti in trajnostne rabe kmetijskih zemljišč.

Ko govorimo o poplavni varnosti se moramo spomniti avgusta 2023, ko so Slovenijo prizadele najhujše poplave v njeni zgodovini. V nekaj urah so močne padavine in narasle reke uničile domove, ceste, mostove, industrijske obrate, kmetijska zemljišča in javno infrastrukturo. Neposredna škoda je bila ocenjena na nekaj milijard evrov, prizadete pa so bile celotne doline in skupnosti.

Država je v izrednih razmerah zagotovila takojšnjo pomoč: aktivirani so bili sistem zaščite in reševanja, Slovenska vojska, gasilci in prostovoljci. Sledili so interventni zakoni, predplačila za sanacijo, nadomestne nastanitve, finančna pomoč prebivalcem, podjetjem in kmetijam ter dolgoročni programi obnove infrastrukture in vodotokov.

Zato je **sprejem Državnega prostorskega načrta (v nadaljnjem besedilu: DPN) za zmanjšanje poplavne ogroženosti v Savinjski dolini** ter drugih podobnih postopkov umeščanja infrastrukture za zagotavljanje poplavne varnosti izredno pomemben. Ti postopki niso namenjeni poseganju v prostor brez razloga, temveč dolgoročni zaščiti ljudi, njihovega premoženja, kmetijskih zemljišč in ključne infrastrukture.

Izkušnja iz leta 2023 jasno kaže, da neukrepanje ali odlašanje pomeni večjo izpostavljenost tveganjem, višjo škodo in hujše posledice za lokalne skupnosti in državo kot celoto. Ne želimo si, da bi se scenarij katastrofalnih poplav ponovil. Pravočasno načrtovanje, strokovno utemeljeni posegi v prostor in odgovorne odločitve danes so nujni pogoj, da bomo v prihodnje bolje pripravljeni in varnejši.

Ministrstvo za naravne vire in prostor (v nadaljnjem besedilu: MNVP) v zvezi z umeščanjem in izvajanjem infrastrukture poplavne varnosti na kmetijskih zemljiščih, vključno z najbolj rodovitnimi območji poudarja, da so ukrepi za zmanjševanje poplavne ogroženosti ter za varstvo pred škodljivim delovanjem voda v javnem interesu, njihov temeljni cilj pa je zaščita življenja in zdravja ljudi, okolja, kmetijske proizvodnje, gospodarskih dejavnosti ter kulturne dediščine. Ti ukrepi niso in ne morejo biti razumljeni kot investicije kapitalskih ali zasebnih interesov, temveč kot nujna naloga države pri zagotavljanju varnosti in odpornosti prostora.

Pravna podlaga za tovrstno ravnanje je jasno določena v Zakonu o vodah (v nadaljnjem besedilu: ZV-1) (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdl-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20, 35/23 – odl. US, 78/23 – ZUNPEOVE in 52/24 – odl. US).

V skladu z 90. členom ZV-1 so ukrepi za varstvo pred škodljivim delovanjem voda naloga države in se izvajajo zaradi preprečevanja ali zmanjševanja ogroženosti ljudi, premoženja, okolja in prostora. 91. člen ZV-1 nadalje določa, da se obseg varstva pred škodljivim delovanjem voda in potrebni ukrepi določijo v načrtih upravljanja z vodami, pri čemer se upošteva zlasti velikost in pomen varovanega območja, naravne in družbene razmere, tehnična in ekonomska izvedljivost ter vplivi ukrepov na naravno ravnovesje ter nenazadnje tudi občutljivost vodnega telesa z vidika tveganja onesnaženja.

DPN za zmanjšanje poplavne ogroženosti spodnje Savinjske doline je bil koncipiran pred približno 10 leti, za javno obravnavo pa pripravljen v letu 2025 ter predstavljen na javni obravnavi 19. 1. 2026. Na javni obravnavi je sodelovala vsa zainteresirana javnost, še posebej kmetje in prebivalci na področju, ki ga zajema DPN.

Odprlo se je kar nekaj dilem in podanih je bilo več predlogov drugačnega reševanja. MNVP proučuje predloge in bo ob koncu javne obravnave podalo stališče glede nadaljevanja postopka.

Na ministrstvu bomo pozorni na predloge na naravi osnovanih rešitev (v nadaljnjem besedilu: NBS) ter ideje zadrževanja poplavnih voda tudi »gorvodno« in »dolvodno« od območja DPN.

Do vključno 6. 2. 2026 poteka javna razgrnitev predlogov rešitev v DPN in do takrat bo MNVP prejemal pripombe in predloge. Do podanih pripomb in predlogov ter tudi glede nadaljevanja priprave DPN se bo MNVP opredelilo v pisnih stališčih, s katerimi bodo seznanjene tudi vse občine.

Glede očitka gradnje infrastrukture tudi na kmetijskih površinah ministrstvo pojasnjuje, da se vedno upoštevajo načela načrtovanja, da so vsi posegi v prostor čim manj obsežni, s čim manj vplivi in v največji možni meri izven kmetijskih zemljišč.

Glede očitkov o posegu na preko 1.000 ha kmetijskih zemljišč in pomembnega vpliva na 400 kmetij pojasnujemo:

- Pri stoletnih visokih vodah (Q100) je danes poplavljenih 1.726 ha kmetijskih zemljišč, po izvedbi ukrepov iz DPN jih bo 728 ha (okoli 1.000 ha manj ali okoli 57 %).
- Trajne izgube kmetijskih zemljišč zaradi izgradnje nasipov in drugih potrebnih trajnih ureditev bo na 160 ha (na hmeljiščih 13 ha).
- V območju načrtovanih zadrževalnikov leži 526 ha kmetijskih zemljišč, ki so lahko poplavljeni že danes, delno ali v celoti, in katerih raba se ne spreminja.
- Za 84 prizadetih kmetij bodo izdelani individualni sanacijski načrti (npr. izplačila odškodnin, prestrukturiranje).

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in MNVP sta vzpostavila tehnično pisarno, ki deluje v prostorih Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije v Žalcu. Namen tovrstnega pristopa je ponuditi podporo na terenu in zagotoviti vse informacije oz. pojasnila, povezana s sprejemanjem državnega prostorskega načrta za zmanjšanje poplavne ogroženosti v Spodnji Savinjski dolini, ki v ljudeh zbujajo dvome in vprašanja.

V zvezi z **zahtevo po takojšnji razveljavitvi domnevno škodljivih določb novele Zakona o urejanju prostora** (v nadaljnjem besedilu: ZUreP- 3D), ureditvijo zakonskih odškodnin ter zagotovitvi ministra za naravne vire in prostor, da poenostavitve postopkov ne bodo potekale na račun varovanja kmetijskih zemljišč in da bodo odškodnine izplačane glede na namensko rabo, ter ob očitkih, da je Vlada RS te obljube prekršila, pojasnujemo naslednje: S spremembo ZUreP-3C, ki se je uveljavila oktobra 2025, so bile v zakon vključene poenostavitve postopkov, vendar te ne posegajo v varstvo kmetijskih zemljišč.

Izplačila odškodnin v razlastitvenih postopkih so urejena in zakon sledi ustaljeni sodni praksi, iz katere enako izhaja, da je funkcija odškodnine za razlašeno nepremičnino v tem, da razlastitvenemu zavezancu omogoči, da si na trgu pridobi stvar iste vrste in vrednosti, kot je tista, ki mu je bila odvzeta. Predvidena sprememba ZUreP-3 pa bo predvidoma dovolila pritožbo na sklep o uvedbi postopka razlastitve, kar bo zadržalo izvršitev sklepa.

Glede **vodovarstvenih območji (v nadaljnjem besedilu: VVO) in kmetovanja na teh območjih** pojasnujemo: V mesecu septembru 2025 se je med ministrstvi sistemsko uskladilo in uredilo vsebino uredb VVO. Poleg navedenega so se predstavniki MNVP udeležili izredne seje Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (v nadaljnjem besedilu: KGZS), kjer je bila tematika o vodovarstvenih območjih in z njimi povezanimi omejitvami dodatno obravnavana.

Posamezne uredbe že vsebujejo izjeme za določene vrste kmetij, pri čemer so te izjeme v besedilu uredb izrecno in jasno določene. Postopek sprejemanja uredb poteka skladno z veljavno zakonodajo, pri čemer je vsaka uredba pred sprejemom dana v javno obravnavo. V okviru javne obravnave imajo tako posamezniki kot tudi občine možnost podajanja pripomb in predlogov. Ministrstvo vse prejete pripombe in predloge strokovno preuči ter jih v največji možni meri upošteva, kolikor so skladni z zakonodajnim okvirom in strokovnimi podlagami, namenom uredbe in možnostmi izvedbe.

Uvedba VVO je nujna za zaščito vodnih virov predvsem s poudarkom na zaščiti pitne vode. Ta je tudi z ustavo varovana pravica, kateri se prilagajajo vse druge rabe vode.

Zato je za potrebe zaščite pitne vode treba prilagoditi vse dejavnosti, tudi kmetijske prakse. Nadzor nad kakovostjo pitne vode redno izvaja pristojni inšpektorat, s tem pa se zagotavlja monitoring pitne vode in varuje zdravje vseh državljanov RS. Zaradi prilagoditve kmetijskih praks se v skladu z zakonodajo izplačujejo tudi ustrezne odškodnine.

Uporaba fitofarmacevtskih sredstev (v nadaljnjem besedilu: FFS) na VVO je v uredbah o VVO urejena na način, da so podane omejitve in prepovedi uporabe FFS v skladu s kompromisnim dogovorom z MKGP, t. j. na VVO I se za zatiranje škodljivih organizmov na kmetijskih zemljiščih uporabljajo FFS, ki ne vsebujejo aktivnih snovi s seznama prepovedanih aktivnih snovi. Z Uredbo o nadomestilu za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima za obdobje 2023-2029, je na območju VVO I zaradi finančnega nadomestila kmetijskim gospodarstvom olajšan prehod prilagajanja delovanja kmetijskih gospodarstev na zahteve varovanja pitne vode.

Glede spremembe Pravilnika o zakupu kmetij in kmetijskih zemljišč (Uradni list RS, št. 52/24 in 81/25) pojasnujemo, da je krovna pravna podlaga za zakup kmetijskih zemljišč in kmetij Zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17, 44/22, 78/23 – ZUNPEOVE in 100/25). Pravilnik o zakupu kmetij in kmetijskih zemljišč pa vsebino dodatno ureja v primerih, ko sta dva sprejemnika ponudbe za zakup med seboj izenačena. Na ministrstvu ne vidimo ovir, da bi ob naslednji spremembi pravilnika vnesli tudi regijski pristop.

3. Omejitve morajo kmetom biti plačane

Glede »dostopa do kmetijskih zemljišč – kmet pred državo«: Slovenija ima velik delež območij Natura 2000 (okoli 37 %), ker leži na stičišču štirih biogeografskih regij z izjemno biotsko raznovrstnostjo in številnimi ogroženimi vrstami ter habitatami, katerih varstvo zahteva evropska zakonodaja.

Določba 84.a člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 18/23 – ZDU-1O in 97/25) širi zakonito zakupno pravico države, oz. drugače kot pred tem določa vrstni red predkupnih upravičencev, tudi na gozdna in kmetijska zemljišča na območjih Nature 2000 izven zavarovanih območij, na katerih je potrebno izvajanje aktivnih ukrepov obnove ali ki predstavljajo dele Nature 2000 z največjimi omejitvami rabe.

V praksi se bo navedena zakonita predkupna pravica države širila na največ 1,45 % vseh kmetijskih zemljišč s statusom GERK in na 1,8 % zemljišč celotne Nature 2000. V pretežnem delu se zakonita predkupna pravica širi na območja travnišč, ki imajo nižji pridelovalni potencial, sama območja predkupne pravice pa bodo določena z odlokom Vlade RS.

Razlog za spremenjeno ureditev je očitek Evropske komisije RS, da ta ne dosega ugodnega stanja določenih vrst in habitatov na šestih območjih Nature 2000, razlog za to pa je v kršitvi posameznih določb direktive o habitatih in direktive o pticah. Glede na izkušnje je državno lastništvo nad določenimi naravnimi površinami pomembno orodje za doseganje naravovarstvenih ciljev. Z določitvijo predkupne pravice države tudi na območjih Nature 2000 izven zavarovanih območij je država tako dobila vzvod moči za bolj učinkovito varstvo habitatov in populacij ogroženih vrst, kar je v času krize biotske raznovrstnosti nujno.

V imenu RS na območjih Nature 2000 zunaj zavarovanih območij predkupno pravico kot prva predkupna upravičenca uveljavljata Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS za kmetijska zemljišča ter družba Slovenski državni gozdovi za gozdna zemljišča.

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov bo odkupljena zemljišča nadalje oddajal v odplačen zakup (tudi zainteresiranim kmetom) pod pogoji, ki jih bo glede na varstvene cilje v svojem mnenju določilo ministrstvo, pristojno za naravne vire in prostor. Na ta način je zagotovljeno upravljanje zemljišči, ki zagotavlja učinkovito varstvo habitatov in populacij ogroženih vrst.

V procesu priprave Nacionalnega načrta za obnovo narave na MNVP, MKGP in Ministrstvu za javno upravo vključujemo kmete in kmetijske organizacije v proces priprave načrta od zgodnjih faz naprej. MKGP in MNVP se zahteve po primernih plačilih zavedata in jo po najboljših močeh upoštevata pri pripravi ukrepov in pristopov.

Del ukrepov, ki sodijo na področje obnove narave, se je izvajal že do sedaj in je večinoma tudi ustrezno sofinanciran. Poleg ohranitve tega financiranja se trudimo zagotoviti dodatna in namenska sredstva za obnovo narave, s katerimi bi lahko pokrivali tudi dodatna plačila kmetov za izvajanje ukrepov obnove narave. Evropski komisiji, ki pripravlja predloge delitve sredstev EU, smo poslali dopis s to zahtevo. Prav tako smo problematiko predstavili na treh dogodkih z Evropsko komisijo. Preučujemo tudi možnost mobilizacije zasebnih finančnih sredstev za podporo ukrepov obnove in ohranjanja narave. Ukrepi obnove narave na kmetijskih površinah, ki so predmet razprav v okviru priprave Nacionalnega načrta za obnovo narave, ne vključujejo režimov na zasebnih zemljiščih.

Cepljenje proti bolezni modrikastega jezika:

Slovenija je imela do februarja 2025, ko je bila potrjena bolezen modrikastega jezika (v nadaljnjem besedilu: BTV) seva 4 (BTV-4), priznan status države, proste bolezni BTV. Glede na to, da gre za bolezen kategorije C, zanjo veljajo neobvezni programi izkoreninjenja.

Pojav bolezni BTV-8 je bil potrjen 18. 7. 2025, znaki okužbe s pogini živali so najizrazitejši pri ovcah. Od tega datuma naprej pa do 20. 11. 2025 je na podlagi podatkov iz Centralnega registra drobnice poginilo 8.278 glav ovc. Vrhunec poginov je zabeležen konec avgusta 2025. V enakem obdobju 2024 je poginilo 2.588 glav ovc. Bolezen je bila potrjena na območju cele Slovenije. Pri posameznih rejcih je bil pogin tudi 30 %.

Predstavniki rejcev drobnice so pozvali na nujno in hitro ukrepanje ministrstva, da se prizadetim rejcem v največji možni meri omili škoda in omogoči pomoč pri obnavljanju prizadetih čred ovc.

Ministrstvo je pristopilo k pripravi ukrepa nujne finančne pomoči, da se je čimprej omili posledice pogina ovc zaradi bolezni BTV-8 ter pripravilo predlog Odloka o dodelitvi finančne pomoči zaradi pogina ovc v letu 2025 z namenom omejitve gospodarske škode zaradi pogina ovc in možnost čimprejšnje nadomestitve živali. Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja je konec leta 2025 že nakazala finančno pomoč 1.172 rejcem ovc v višini 1,3 mio EUR (podatki na dan 24. 12. 2025).

Izbruhi, s katerimi smo se soočili v Sloveniji, so jasno pokazali, kako hitro se lahko bolezen razširi in kakšne posledice ima za rejce, dobrobit živali in celoten živinorejski sektor. Če želimo preprečiti ponovitev razmer, kakršnim smo bili priča ob izbruhih bolezni BTV-8 v Sloveniji in bolezni BTV-3 v nekaterih državah članicah EU, potem je obvezno cepljenje nujen in odgovoren korak. Gre za naložbo v zdravje živali, v obstoj rej in v stabilnost slovenskega kmetijstva.

Pri tem ne gre prezreti dejstva; da je država zaradi poginov drobnice ob izbruhu bolezni BTV že izplačala več kot 1,3 mio EUR odškodnin. Prav tako je bilo treba zagotoviti pomoč Veterinarsko higienski službi pri logistični organizaciji odvoza trupel poginulih živali, pri čemer je sodelovala tudi Civilna zaščita.

K uvedbi obveznega cepljenja so nas pozvale nevladne organizacije: med njimi KGZS, Zadrúžna zveza Slovenije in Zveza društev drobnice Slovenije. Cepljenje podpira tudi Nacionalni veterinarski inštitut, Evropska agencija za varnost hrane (v nadaljnjem besedilu: EFSA) pa v svojem strokovnem mnenju cepljenje živali ocenjuje kot edini učinkovit ukrep za obvladovanje bolezni. Takšnemu pristopu sledijo tudi druge države članice EU. .

Z novo zakonodajo na področju zdravja živali je bila bolezen BTV na podlagi znanstvenega mnenja EFSA iz bolezni kategorije A prestavila v bolezen kategorije C, za katere se izvajajo neobvezni programi izkoreninjenja (Izvedbena uredba 2018/1882/EU).

Bolezen BTV je za razliko od preteklosti sedaj stalno prisotna v populacijah prežvekovalcev in okolju. Zaradi podnebnih sprememb so prenašalci bolezni (krvosesne mušice iz rodu *Culicoides*) številčnejši, širijo se na nova območja, obdobje aktivnosti pa je podaljšano, kar omogoča tudi učinkovitejše širjenje virusa BTV. V zadnjih letih se v EU pojavilo in širilo več različnih serotipov – BTV 3, BTV 4, BTV 8, ki med seboj ne zagotavljajo navzkrižne zaščite oziroma imunosti, kar je tudi eden od razlogov za razširjenost bolezni.

Z rekategorizacijo bolezni se spreminja tudi status bolezni, in sicer, da gre primarno za ekonomsko bolezen, ki prinaša posredne in neposredne škode in bi moral biti primarni interes rejcev delovati preventivno in zaščititi svoje reje pred izgubami. Ker gre pri BTV po novem za bolezen, za katero se ne izvajajo ukrepi izkoreninjanja, stroški niso na strani države, temveč na strani rejcev.

Tudi v drugih državah članicah EU cepljenje ni v celoti urejeno enotno. Ureditve se med državami članicah razlikujejo glede na to, ali je cepljenje obvezno ali prostovoljno, pri čemer se pristopi in odgovornosti razlikujejo glede na nacionalne politike in zakonodajne okvire.

Svet za živilorejo je na svoji seji dne 28. 1. 2029 izglasoval predlog, da cepljenje ostane obvezno, zavzel pa se je za delno sofinanciranje stroškov. MKGP ta predlog še analizira in preučuje.

Kastracija pujskov:

Vlada RS je konec leta sprejela Odlok o pomoči za kastracijo pujskov do sedmega dneva starosti. Skladno z odlokom so rejci upravičeni do povračila stroškov storitve kastracije po ceniku veterinarske ambulante ter potnih stroškov za opravljeno storitev za 2 leti po začetku uveljavitve zakonodajne zahteve. Če bo izvajalec kastracije rejec, ki je usposobljen za izvajanje kastracij v lastni reji na podlagi sklenjenega dogovora z veterinarsko organizacijo, pa se mu krijejo stroški usposabljanja na podlagi vloženega zahtevka. Ta rejec ni upravičen do finančnega nadomestila za izvajanje kastracij. Usposabljanja rejcev za izvajanje kastracij bo izvajal Nacionalni center za dobrobit živali. Prvo usposabljanje je že razpisano za začetek meseca februarja.

Na podlagi navedenega ministrstvo pojasnjuje, da so že vzpostavljeni vsi mehanizmi za povračilo stroškov izvajanja storitve kastracij pujskov do 7 dneva starosti tam, kjer kastracije izvajajo veterinarske ambulante, dodatno pa zakonodaja omogoča, da to opravljajo tudi usposobljeni rejci za katere pa je usposabljanje že razpisano.

4. Slovenija mora jasno zavzeti stališče za ločena sredstva za Skupno kmetijsko politiko

Slovenija oblikuje opredelitve do predlogov, ki se nanašajo na vidike večletnega finančnega načrta (v nadaljnjem besedilu: VFO) v okviru posebne delovne skupine za VFO.

RS se zavzema za ambiciozen obseg večletnega finančnega okvira, ki bo omogočil ustrezno financiranje tako ključnih tradicionalnih politik EU, kot sta kohezija in skupna kmetijska politika, ki za Slovenijo ostajata izredno pomembni, kot novih prednostnih izzivov, kot sta konkurenčnost in varnost.

Sredstva v okviru nacionalnih in regionalnih partnerskih programov so za RS bistvenega pomena, zato si bo v pogajanjih prizadevala najmanj za ohranitev sredstev, ki jih je v ta namen predlagala Evropska komisija, s ciljem, da se zagotovi primerljiv obseg sredstev za ovojnico Slovenije na področju kohezije in skupne kmetijske politike s sedanjim obdobjem ter prepreči nenadne in drastične padce sredstev med posameznimi obdobji za obe politiki.

RS se zavzema za močno, ustrezno financirano in v uresničevanje družbenih prioritet usmerjeno skupno kmetijsko politiko (v nadaljnjem besedilu: SKP). SKP naj podpira razvoj in preobrazbo kmetijstva, da postane bolj konkurenčno in odporno, da se ohranja socialna kohezija ter prispeva k okoljski trajnosti in vitalnim podeželskim območjem EU. Slovenija močno poudarja strateški pomen razvoja podeželja in opozarja, da je temu področju treba posvetiti ustrezno pozornost, podprto s celovitimi ukrepi podpor različnih javnih politik.

RS podpira predlog glede obveznih minimalnih deležev za dohodkovne ukrepe v okviru SKP, ker se s tem zagotavlja določen stabilnost in predvidljivost. Hkrati opozarja, da minimalna zamejitev sredstev za SKP na nacionalni ravni ne bo zadostovala za izvajanje vseh obveznih ukrepov in upoštevanja zastavljenih evropskih in nacionalnih prioritet, če upoštevamo obseg sredstev, ki so jim namenjeni v sedanjem programskem obdobju, in širitev funkcij ter potreb kmetijstva.

5. Slovenija se naj na ravni EU zavzame za vzajemno priznavanje FFS-jev in podpora enotni coni na ravni EU

Slovenija podpira prizadevanja za učinkovitejše vzajemno priznavanje FFS ter za nadaljnjo poenostavitev postopkov njihove registracije na ravni EU. Ob tem je treba poudariti, da trenutno veljavna ureditev v skladu z Uredbo (ES) št. 1107/2009 o dajanju FFS v promet temelji na sistemu treh geografskih con, pri čemer je Slovenija uvrščena v srednjo cono.

Ne glede na to, da obstoječi pravni okvir omogoča vzajemno priznavanje registracij FFS tudi med različnimi conami, je za Slovenijo v praksi posebej pomembno priznavanje registracij iz južne cone, saj so tamkajšnji agroklimatski pogoji za številne kulture in načine pridelave primerljive oziroma relevantne tudi za slovensko kmetijstvo.

Slovenija se zaveda, da je Uredba (ES) št. 1107/2009 trenutno v postopku sprememb in da predlogi vključujejo tudi prilagoditve glede delovanja con. Predlagane spremembe ne uvajajo enotne cone za vsa FFS, temveč predvidevajo enotno cono na ravni EU zgolj za FFS, ki vsebujejo biokontrolne aktivne snovi oziroma aktivne snovi z majhnim tveganjem. Slovenija je v dosedanjih razpravah izrazila podporo takšnemu pristopu, saj prispeva k hitrejšemu dostopu do tovrstnih sredstev, ob hkratnem ohranjanju visoke ravni varovanja zdravja ljudi in okolja.

V nadaljnjih fazah zakonodajnega postopka bo Slovenija dosledno sledila temeljnemu namenu predlaganih sprememb, ki je usmerjen v administrativne poenostavitve, večjo predvidljivost postopkov in boljše delovanje notranjega trga pri registraciji FFS, zlasti za sredstva z ugodnejšim tveganim profilom.

Na ravni pristojnega organa za registracijo FFS se hkrati zavedamo splošne problematike omejene razpoložljivosti FFS ter posebnosti Slovenije, ki izhajajo iz majhnosti trga in v določenem obsegu tudi iz omejenega ekonomskega interesa vlagateljev za registracijo nekaterih sredstev. Zato je bila v preteklem letu v sodelovanju s KGZS dodatno usposobljena oseba, za katero je MKGP zagotovil dodatna sredstva za zaposlitev, katere namen je zbiranje in posredovanje pobud za registracijo FFS, ki so za slovensko kmetijstvo potrebna, vendar na trgu še niso dostopna. Navedena oseba, zaposlena na KGZS Nova Gorica omogoča s svojim delom administrativno in finančno razbremenitev ob potencialno izkazani potrebi po dodatni registraciji FFS.

Pričakujemo, da bo ta mehanizem v praksi ustrezno zaživel in prispeval k boljšemu naslavljanju zaznanih potreb. Hkrati pristojni organ intenzivno sodeluje s strokovnimi službami s področja varstva rastlin, ki so v neposrednem stiku s pridelovalci ter na operativni ravni prenašajo zaznane težave varstva rastlin v nadaljnjo obravnavo in reševanje na ravni regulatornega sistema.

6. Prevetritev točk z omejenimi dejavniki (OMD)

Metodologija točkovanja in izračun točk KMG v OMD je bila posodobljena, nadgrajena in javno predstavljena jeseni leta 2022. Po podanih pripombah KGZS je bila metodologija v začetku leta 2023 dopolnjena, tudi iz vidika večjega upoštevanja strmin, ki so tako dobile več točk. Dopolnjeno točkovanje je bilo deležnikom predstavljeno 7. 3. 2023 in na Svetu za OMD dne 15. 3. 2023.

MKGP je v letu 2024 podrobno spremljal učinek točkovanja kmetijskih gospodarstev (tudi z več terenskimi ogledi ob prisotnosti predstavnika Kmetijskega inštituta Slovenije in svetovalcev iz JSKS) in analiza je potrdila ustreznost modela točkovanja. Poročilo o izsledkih analize je bilo predstavljeno tudi na strokovnem odboru za OMD na KGZS dne 18. 7. 2025. Na podlagi predstavitve je bilo predlagano, da se metodologija točkovanja in izračuna točk KMG v okviru OMD še naprej spremlja. Ob morebitnih strokovnih ugotovitvah se lahko vrednotenje po potrebi ustrezno prilagodi.

Trenuten sistem točkovanja temelji na strokovnih podlagah in upošteva vse ključne omejitvene dejavnike in tudi njihova medsebojna učinkovanja. Nikakor ne drži, da je glavni kriterij nadmorska višina, je pa nadmorska višina kriterij, s katerim je prikazan vpliv krajše vegetacijske dobe z večjo nadmorsko višino. Tudi strmine so ustrezno naslovljene v točkovanju, saj so bile osrednji namen posodobitve točkovanja spomladi 2023. Posodobljeno točkovanje od leta 2023 kmetijskim gospodarstvom s pretežno strmimi GERKi vsekakor prinaša višje točke OMD in višje plačilo OMD na hektar, kot so jo prejeli v preteklosti.

Pomembno pa se je zavedati, da predstavljajo točke OMD povprečne vrednosti omejitev vseh GERKov na kmetijskem gospodarstvu, kar se pri oceni pogosto zanemari.

7. Vpis tradicionalnih slovenskih kolin na seznam nesnovne kulturne dediščine

Pristojno Ministrstvo za kulturo je pobudo prejelo in vlogo preučuje.

8. Ureditev bonitetnih točk kmetijskih in gozdnih zemljišč v Sloveniji

MKGP se jasno zaveda, da so strokovni, točni in zanesljivi podatki o bonitetah zemljišč ključni za učinkovito kmetijsko politiko in pravično obravnavo lastnikov zemljišč. Ob tem poudarjamo, da je v letu 2022 prišlo do prenosa podatkov v novo evidenco, vključno s prenosom bonitet zemljišč (področje sodi v pristojnost MNVP oziroma GURS). Ta prehod je povzročil številne nejasnosti in težave v evidencah, zaradi česar je prišlo do velikih pritožb na terenu, da so podatki neskladni. Zato je ministrstvo ustanovilo delovno skupino, katere naloga je priprava smernic za izboljšanje sistema ocenjevanja proizvodne sposobnosti kmetijskih zemljišč.

Delovna skupina je v okviru svojega mandata celovito analizirala obstoječe stanje ter pripravila konkretne predloge za posodobitev sistema, s posebnim poudarkom na uporabi sodobnih metod, uvajanju novih tehnologij in odpravi zaznanih pomanjkljivosti v evidencah.

Skupina je opredelila tri ključne parametre tal za sistematično spremljanje: delež organske snovi, pH in tekstura. Ti parametri so med seboj komplementarni in omogočajo celovito osnovno karakterizacijo tal z relativno preprostimi metodami merjenja. Obsegajo pa širok spekter informacij o fizikalnih, kemijskih in bioloških lastnostih tal, ki so ključne za oceno proizvodne sposobnosti.

Metodologija izvedbe meritev temelji na kombinaciji senzorskih meritev, satelitskih podatkov in klasičnega vzorčenja tal. Kombinacija metod omogoča učinkovito pokritost velikih površin in zajem velikih količin potrebnih podatkov ter prehod iz točkovnega in površinsko zajemanje podatkov. Ta metodologija je v osnovni namenjena ugotavljanju stanja tal ter ustreznega načina ravnanja s prstjo, predstavljala pa tudi pomembno izhodišče za izboljšan vhodni podatek za potrebe določevanja bonitet.

Interes vseh deležnikov je, da se čimprej začne s pilotnim testiranjem metodologije in umerjanje potrebnih senzorjev. Ko se bodo izkazal ustrezni model pilotnih meritev, se bo pristopilo k sistemskemu zajemu podatkov na kmetijskih zemljiščih.

Podatek o boniteti zemljišča se je sicer vodil v zemljiškem katastru od leta 2008 na podlagi Zakona o evidentiranju nepremičnin – ZEN (Uradni list RS, št.47/2006 in naslednji).

Novo stanje v večini primerov odpravlja dosedanje anomalije, ki so bile posledica vzpostavitve podatka na podlagi katastrskih kultur in razredov. Seveda pa novi podatki slonijo na izhodiščnih evidencah, ki niso tako podrobne, da bi v vseh primerih omogočile natančno določitev bonitete (npr. ne dovolj zgoščen raster točk o talnem številu).

Zato v konkretnih primerih lahko prihaja do odstopanj od dejanskega stanja. Za odpravljanje le teh ZKN ureja poseben katastrski postopek spremembe bonitete zemljišč (87. člen), ki omogoča, da se na podlagi predloga osebe, ki ima pravni interes za uskladitev bonitete zemljišča z dejanskim stanjem, na terenu ugotovijo podatki lastnosti tal, klime, reliefa in posebnih vplivov. Postopek se lahko izvede tudi v okviru izvajanja programa dela državne geodetske službe (po uradni dolžnosti).

Boniteta posameznih območij bonitete zemljišč je določena na podlagi uradnih evidenc in/ali podatkov ugotovljenih na podlagi terenskega ogleda stanja, ki ga v skladu z zakonodajo od začetka vodenja podatka leta 2008 izvajajo izključno osebe s pooblastilom za bonitiranje zemljišč, saj gre za tehnično, strokovno delo in oceno dejanskega stanja.

Geodetska uprava RS je spremembe podatkov bonitete v katastru nepremičnin izvedla v skladu z veljavno zakonodajo. Glede posplošenih trditev in ocen o nepravilni določitvi podatka o boniteti (Geodetska uprava RS je s strani posameznih lastnikov in združenj kot argument teh posplošenih trditev in ocen do sedaj prejela en elaborat za eno večjo parcelo na Krasu) je potrebno pojasniti, da ne gre izključno za povečanje, ampak tudi za zmanjšanje bonitete, ki pa se praviloma ne izpostavljajo kot problematične (pri približno 30 % so se točke znižale, pri 11 % ostale enake, preostalim pa so se povečale).

Vse primere, ki jih prejmemo, preverimo, praviloma so očitki glede nepravilnega povečanja ali zmanjšanja bonitetnih točk vezani na konkretne parcele in z njimi povezane dogodke (npr. ob prodaji, obračunavanju odškodnin, se očita, da so bonitetne točke nepravilne in prenizke, ob plačilu obveznosti se praviloma očita da so bonitetne točke previsoke). Način oz. metodologija določitve bonitete na podlagi lastnosti tal, klime, reliefa in posebnih vplivov je bila uvedena leta 2006 z ZEN in podrobneje določena leta 2008 s Pravilnikom o določanju in vodenju bonitete zemljišč. Pri določitvi metodologije so sodelovali strokovnjaki različnih področij, metodologija je bila potrjena v zakonodajnem postopku. Metodologija je bila ponovno potrjena v zakonodajnem postopku ob sprejemu Zakona o katastru nepremičnin – ZKN (Uradni list RS, št. 54/21).

Geodetska uprava RS se od leta 2023 aktivno ukvarja s sistematično izboljšavo podatkov in v ta namen je bila z namenom preverbe sistemske ureditve določanja bonitet s strani predstojnika Geodetske uprave RS imenovana medresorska delovna skupina, v kateri so sodelovali predstavniki Geodetske uprave RS, MKGP, Biotehniške fakultete, Zavoda za gozdove Slovenije, Gozdarskega inštituta Slovenije, MNVP, Ministrstva za finance in Kmetijskega inštituta Slovenije. V zaključnem poročilu je delovna skupina zapisala, da je obstoječa sistemska ureditev določanja bonitete zemljišča v katastru, strokovna in ustrezna, predlagane pa so bile nekatere dopolnitve meril, ki so se izkazale za potrebne glede na dosedanje izkušnje na področju bonitiranja. Predlagane dopolnitve pa so bile implementirane ob že pripravljeni spremembi zakonodaje (ZKN-A).

Če stanje konkretnih podatkov še vedno ne odraža dejanskega stanja, lahko lastniki parcel podatke popravljajo v okviru katastrskega postopka spremembe bonitet zemljišč. Podatke ureja in vzdržuje tudi Geodetska uprava RS po uradni dolžnosti. Geodetska uprava RS zagotavlja, da intenzivno deluje na izboljšavi in kvaliteti podatkov o boniteti zemljišč.

Geodetska uprava RS je že med letoma 2023 in 2025 po uradni dolžnosti posodabljala bonitete na več kot 327.000 ha (Kras, Suha krajina, Bela krajina, Cerkniško jezero, Ljubljansko barje, območje Postojne, in območje Unec-Snežnik), trenutno preverja še območja Loški Potok-Petrina, Ilirske Bistrice do Pivke, in Planinskega polja.

Izdelana je tudi mobilna aplikacija s pomočjo, katere bodo lastniki zemljišč lahko sporočali obstoj posebnih vplivov na njihovih parcelah, če menijo, da le ti niso bili ustrezno upoštevani pri določitvi bonitetnih točk.

Decembra 2025 je bila aplikacija v testiranju na Geodetski upravi RS, po izvedenih popravkih v prvi polovici januarja 2026 se predvideva izvedba usposabljanja za uslužbence Geodetske uprave RS in druge strokovnjake, ki bodo zagotavljali pomoč uporabnikom aplikacije, čemur sledi uporaba aplikacije. Uporabo aplikacije bo pomagala pojasnjevati tudi KGZS preko mreže svojih svetovalcev, o čemer se je Geodetska uprava RS že dogovorila z vodstvom KGZS.

Na podlagi tako zbranih podatkov bo Geodetska uprava RS nadaljevala s sistematično izboljšavo podatkov o bonitetah. Vključeni bodo tudi novi viri, med njimi posodobljena pedološka karta, katere izvedbo je že naročilo MKGP ter tudi nekateri podatki daljinskega zaznavanja o klimi in reliefu.

Geodetska uprava RS bo tako kot do sedaj svoje naloge, vključno s spremembami podatkov bonitet, izvajala v skladu z veljavno zakonodajo, pri čemer bomo tudi v bodoče v okviru programa del še naprej izvajali naloge v smeri izboljšanja kakovosti podatkov.

9. Takojšnje ukrepanje za preprečevanje »kavč kmetov«

Kar zadeva tako imenovane »kavč kmete«, opozarjamo, da gre za izraz, ki v veljavni zakonodaji ni opredeljen, zato ga ni mogoče uporabljati kot pravno podlago za ukrepanje. Smotno bi bilo opraviti širšo strokovno in javno razpravo o tem, kaj ta pojem sploh pomeni, kako bi ga bilo mogoče jasno opredeliti ter na kakšen način bi ga bilo mogoče ustrezno vključiti v sistem ukrepov in nadzora.

Nadalje pojasnjujemo, da obdelanost kmetijskih površin je en izmed ciljev skupne kmetijske politike, kakor tudi namenske podpore za opravljeno delo. Skozi kontrole na kraju samem, ki jih izvaja Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, se preverja tudi, ali nosilec kmetijskega gospodarstva s prijavljenimi kmetijskimi površinami dejansko upravlja oziroma jih obdeluje v svojo korist oziroma v korist svojega gospodarstva.

Na podlagi izjav nosilca kmetijskega gospodarstva se pridobijo dodatna pojasnila glede dejanskega upravljanja kmetijskih površin, in sicer z vidika tega, kdo površine obdeluje, na kakšen način so poravnane storitve, kdo razpolaga s pridelkom, kdo odloča o nabavi in uporabi repromateriala, ter ali kmetijsko gospodarstvo razpolaga s skladiščnimi prostori, mehanizacijo in živalmi oziroma na kakšen način se gospodari s travinjem.

Nosilec kmetijskega gospodarstva je upravičen do sredstev za intervencije, ki jih uveljavlja na zbirni vlogi, če izpolnjuje pogoje, določene s predpisi, med katerimi je tudi pogoj aktivnega kmeta.

Za aktivnega kmeta se šteje nosilec kmetijskega gospodarstva, če je njegov odobreni znesek neposrednih plačil za preteklo leto, po upoštevanju sankcij, znašal 5.000 eurov ali manj. Če je bil ta znesek višji od 5.000 eurov, se pogoj aktivnega kmeta izpolni, če nosilec izkazuje vsaj minimalno raven kmetijske dejavnosti, in sicer z izpolnjevanjem vsaj enega od predpisanih meril (obvezna vključenost v pokojninsko in invalidsko ter zdravstveno zavarovanje kot kmet od 1. januarja do 30. novembra tekočega leta, obtežba živali na njegovem kmetijskem gospodarstvu je najmanj 0,2 glave velikih živali na ha kmetijskih zemljišč v uporabi, orna zemljišča oziroma trajni nasadi predstavljajo več kot polovico kmetijskih površin na kmetijskem gospodarstvu, prihodki nosilca kmetijskega gospodarstva iz kmetijske dejavnosti predstavljajo vsaj eno tretjino prihodkov

nosilca kmetijskega gospodarstva iz nekmetskih dejavnosti, ima v lasti kmetijsko mehanizacijo vsaj 30 dni v obdobju od 1. januarja do 30. junija tekočega leta in je hkrati z veljavnim prometnim dovoljenjem vpisan v evidenco registriranih vozil, ki se vodi v skladu z zakonom, ki ureja motorna vozila, ali pa je izvedel plačilo storitve za kmetijska opravila opravljena na vsaj 50 % kmetijskih površin kmetijskega gospodarstva, izkazuje pomemben prispevek k varovanju okolja v obliki vključitve večine površin kmetijskega gospodarstva v intervencije kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila – naravni viri, kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila – biotska raznovrstnost in krajina ali ekološko kmetovanje, biotično varstvo rastlin, operacije lokalne sorte v okviru intervencije lokalne pasme in sorte, ter intervenciji biotično varstvo rastlin ali habitatni tipi in vrste na območjih Natura 2000 iz uredbe, ki ureja plačila za okoljske in podnebne obveznosti ter naravne ali druge omejitve iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027).

Pogoj aktivnega kmeta se preverja vsako leto v postopku obravnave zbirne vloge v okviru administrativne kontrole. Preverjanje temelji predvsem na podatkih iz uradnih evidenc. V primeru, ko nosilec kmetijskega gospodarstva dokazuje minimalno raven kmetijske dejavnosti s prihodki iz kmetijske dejavnosti ali plačilom storitve za kmetijska opravila mora dokazila poslati na Agencijo do 31. decembra tekočega leta.

S ciljem spodbujanja obdelave kmetijskih površin in zagotavljanje le-teh kmetom, tudi Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (SKZG) izvaja aktivno politiko zakupa kmetijskih zemljišč. Z namenom učinkovite rabe kmetijskih zemljišč je SKZG lani izvedel tudi pregled zemljišč in skuša urediti zakupna razmerja tudi za parcele, kjer zakupna razmerja že več let niso urejena.

10. Takojšnjo uvedbo masnih bilanc in uvedba nadzora porekla z analizo izotopov

Pravilnik o zagotavljanju sledljivosti porekla za nepredpakirano sveže, ohlajeno in zamrznjeno goveje, prašičje, ovčje, kozje in perutninsko meso (v nadaljnjem besedilu: pravilnik) je stopil v veljavo 5. 5. 2022. Pravilnik je nalagal, da se morajo izvajalci dejavnosti, uskladiti z zahtevani pravilnika do 31. 10. 2023.

Zaradi težav pri implementaciji je bil na pobudo stanovskih organizacij, ki predstavljajo deležnike v verigi preskrbe z mesom (Zadružna zveza Slovenije, KGZS, Gospodarska zbornica Slovenije, GIZ mesne industrije Slovenije, Trgovinska zbornica Slovenije, Sindikat kmetov Slovenije in Zveza slovenske podeželske mladine), pravilnik v oktobru 2023 spremenjen tako, da so se morali izvajalci dejavnosti za meso ostalih porekel razen slovenskega uskladiti z zahtevami pravilnika do 31. 10. 2025, medtem ko se rok za uskladitev za meso »Poreklo Slovenija« ni spremenil in je ostal enak kot v prvi verziji pravilnika.

Na podlagi te spremembe so kmetijske organizacije tudi zaprle stavkovno zahtevo v zvezi sledljivosti porekla iz leta 2024. V letu 2025 se je, ponovno na predlog stanovskih organizacij, prehodno obdobje za meso ostalih porekel, razen slovenskega, ponovno podaljša, in sicer do konca oktobra 2027. Iz tega izhaja, da se pravilnik v zvezi z navajanjem porekla mesa, ki izpolnjuje pogoje za meso »Poreklo Slovenija«, na spremnih dokumentih – vključno z maloprodajnim računom – izvaja na način kot ga določa pravilnik iz leta 2022.

Ministrstvo nima zadržkov, da se prične takojšnje usklajevanje za uvedbo masnih bilanc tudi pri drugih skupinah kmetijskih pridelkov in izdelkov. Predpogoj za učinkovito izvajanje masnih bilanc bo uvedba obveznih evidenc o količini in vrsti pridelanih primarnih proizvodov, ki jih bodo morali v ta namen voditi izvajalci dejavnosti – kmetje.

Analize izotopov z namenom preverjanja porekla nekaterih vrst živil, predvsem sadja in zelenjave, ki so pomembne za slovenskega kmeta (višje cenovna živila: češnje, jagode, šparglji, jabolka ...), se izvajajo že nekaj let in so del rednega načrta uradnega nadzora.

11. Varovalnih pasov ob vodotokih in izsuševalnih kanalih s pravili EU

Na ravni EU ne obstaja enotna, neposredno določena širina varovalnih pasov vodotokov, obstaja pa obvezni okvir, ki državam članicam nalaga, da same določijo varovalne pasove in ukrepe s ciljem:

- doseganja dobrega ekološkega stanja voda,
- preprečevanja poslabšanja stanja vodotokov,
- varovanja obrežnih (riparnih oziroma varovalnih) pasov kot dela vodnega ekosistema.

Varovalni pasovi, ki jih ZV-1 (v pristojnosti MNVP) imenuje priobalno zemljišče, je opredeljeno z namenom upravljanja voda, vključno z namenom zmanjševanja poplavne ogroženosti. Za namen prepovedi uporabe FFS in gnojil v varovalnih pasov pa so v tem zakonu določene širine varovalnih pasov v 65. členu.

Te določbe za namene DKOP 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodotokov prevzamemo v Uredbi o pravilih pogojnosti, ki velja za vlagatelje zahtevkov.

Podobno, kot to velja za širino priobalnega pasu, tudi minimalno širino »varovalnega pasu« ob osuševalnih jarkih ureja pravo EU, ZV-1 pa ne. Konkretno to urejajo dobri kmetijski in okoljski pogoji (DKOP 4) iz priloge III Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. decembra 2021 o določitvi pravil o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru skupne kmetijske politike (strateški načrti SKP) in se financirajo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ter o razveljavitvi uredb (EU) št. 1305/2013 in (EU) št. 1307/2013.

12. Izvedbo vseh potrebnih postopkov za nakup hrane slovenskega porekla v javnih prehranskih obratih

Čeprav si vsi prizadevamo za čim večjo vključitev lokalno pridelane in domače hrane v javne zavode, je treba poudariti, da javna prehrana v Sloveniji zajema več kot 700 javnih ustanov, med njimi vrtce, šole, bolnišnice, domove za starejše in druge zavode. Gre za izjemno obsežen sistem, ki predstavlja velike logistične, kadrovske in finančne izzive ter je bil v preteklih desetletjih premalo sistemsko razvijan, kar se odraža tudi v skupnem nezadovoljstvu nad trenutnim stanjem.

V zadnjih dveh letih je ministrstvo zato močno okrepilo aktivnosti v smeri krepitve regijskih prehranskih verig ter spodbujanja večje povezave med lokalnimi proizvajalci in javnimi zavodi, z namenom postopnega povečevanja deleža lokalno pridelane hrane v javnih zavodih.

Še vedno sledimo ciljem veljavne Uredbe o zelenem javnem naročanju, ki že določa obvezne deleže, in sicer:

- najmanj 15 % ekoloških živil (v prehodnem obdobju 12 %),
- najmanj 20 % živil iz drugih shem kakovosti, glede na skupno količino živil.

Cilj teh določb je doseganje večje samooskrbe in večje vključenosti slovenske hrane v javne prehranske obrate, vendar je za doseg tega cilja potrebno upoštevati pravne, sistemske in izvedbene omejitve.

Slovenija je kot država članica EU zavezana pravilom notranjega trga, ki temeljijo na prostem pretoku blaga in storitev. Pravo EU in javno naročniška zakonodaja ne dopuščata dajanja prednosti živilom zgolj na podlagi lokalnega ali nacionalnega porekla. To je potrdilo tudi Sodišče EU v zadevi C-296/15 (Medisanus), ki se nanaša na slovensko javno naročilo, in jasno določilo, da naročnik ne sme pogojevati oddaje javnega naročila z nacionalnim poreklom blaga, tudi če je cilj povečanje samooskrbe.

Zato predlagani obvezni deleži slovenskega porekla z vidika evropske zakonodaje niso dopustni. Izjema je mogoča le pri manjših naročilih pod pragovi za objavo v Uradnem listu EU (17. točka prvega odstavka 27. člena ZJN-3), pri čemer je tudi v teh primerih treba spoštovati Uredbo o zelenem javnem naročanju.

Ne glede na pravne omejitve in željo po okrepitvi javnih zavodov z lokalno, domačo hrano, pa nas na drugi strani naročniki večkrat opozarjajo, da lokalna ponudba količinsko in organizacijsko ne zadošča niti obstoječim možnostim izločenih sklopov, poleg tega pa imajo težave pri doseganju zahtevanih deležev ekoloških živil in živil iz shem kakovosti.

Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo je v okviru Uredbe o zelenem javnem naročanju v obdobju 2023–2025 pregledal 127 javnih zavodov. Nadzor je pokazal, da je večina zavodov z zakonodajo seznanjena in si prizadeva doseči zahtevane deleže. Nadzori v obdobju 2023–2025 kažejo pozitiven trend, vendar tudi pomembne vrzeli v evidencah, organizaciji naročanja, zanesljivosti dobav ter razpoložljivosti slovenskih, zlasti ekoloških živil.

Javni zavodi s sistemskega vidika tako opozarjajo na omejene količine lokalne in ekološke hrane, nepovezanost pridelovalcev in pomanjkanje logistike, specifičnosti sezone pridelave in nepredvidljivost dobav ter kadrovske in administrativne obremenjenosti javnih zavodov. Zato zgolj administrativni dvig predpisanih deležev (npr. na 80 %) brez zagotovljenih podpornih verig ne bi prinesel želenih učinkov, temveč bi lahko ogrozil nemoteno delovanje javne prehrane.

Ministrstvo za postopno izboljšanje stanja pri javnem naročanju hrane v javnih zavodih že vrsto let izvaja različne ukrepe:

- spodbuja povezovanja pridelovalcev preko ukrepov SKP (zadruga, organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev),
- spodbuja pridelovalce še z drugimi ukrepi SKP (vključitev v sheme kakovosti, promocija shem kakovosti, investicije itd),
- izvaja izobraževanja in delavnice za javne zavode in kuharsko osebje po regijah,
- izvaja promocijo lokalne hrane in shem kakovosti,
- nadzira izvajanja Uredbe o zelenem javnem naročanju.

Ministrstvo pa je v preteklem letu tudi sistematično lotilo reševanja kompleksne problematike skozi analizo obstoječega stanja in možnosti vzpostavitve regijskih prehranskih verig in je trenutno tudi v fazi razvoja pilotnega projekta, ki bi lahko že kmalu omogočil izboljšano delovanje omenjenega področja. Slednje bi za Slovenijo pomenilo tudi izboljšano prehransko varnost oz. suverenost.

Cilj kmetijskih ukrepov je vzpostaviti učinkovito verigo oskrbe s hrano, v kateri bodo povezani pridelovalci enakopravnejši in močnejši pogajalski partnerji. Na temeljih skupnega načrtovanja pridelave in trženja bodo skupaj z ostalimi deležniki v verigi oskrbe slovenskemu potrošniku zagotavljali redno, raznoliko in zanesljivo oskrbo z varno, trajnostno pridelano ter zaupanja vredno slovensko hrano.

Pri tem je pomembno poudariti, da smo tako v prejšnjem programskem obdobju kot tudi v aktualnem obdobju sistematično spodbujali povezovanje kmetov. V okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020 ter z nadaljevanjem izvajanja intervencij v Strateškem načrtu Skupne kmetijske politike 2023–2027 smo z ukrepi sofinanciranja vzpostavitve in začetnega delovanja skupin ter organizacij proizvajalcev aktivno podpirali njihovo oblikovanje in razvoj. Ti ciljno usmerjeni ukrepi so se izkazali za učinkovite, saj so prispevali k večjemu interesu kmetov za povezovanje, k rasti števila priznanih skupin in organizacij proizvajalcev, števila povezanih kmetov ter h krepitvi njihovega položaja v verigi preskrbe s hrano. Doseženi rezultati jasno potrjujejo, da je takšen pristop obrodil sadove. V zadnjih letih beležimo namreč stalno rast števila novo priznanih skupin in organizacij proizvajalcev ter hkratno povečevanje števila članov, kar jasno potrjuje, da se zavedanje o koristih povezovanja med kmeti krepi.

Intervencije Skupne kmetijske politike imajo pri tem ključno vlogo. Finančne spodbude za vzpostavitev in začetno delovanje, za promocijo ter za kolektivne naložbe v okviru skupin in organizacij proizvajalcev so se izkazale kot učinkovit mehanizem za spodbujanje povezovanja kmetij. Analize kažejo, da te intervencije neposredno vplivajo na nastanek novih skupin in organizacij, rast članstva ter krepitev tržnega položaja kmetov. Zato je nadaljnja podpora tem ukrepom v prihodnjem programskem obdobju nujna za ohranjanje in nadaljnji razvoj pozitivnih trendov.

V preteklem programskem obdobju izvajanja Programa razvoja podeželja (PRP) 2014–2020 so bile v Sloveniji priznane štiri organizacije proizvajalcev in 23 skupin proizvajalcev.

V okviru Strateškega načrta SKP 2023–2027 nadaljujemo z izvajanjem intervencij na področju povezovanja (IRP10 – vzpostavitev kolektivnih oblik sodelovanja, ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev). Ob koncu leta 2025 je v Sloveniji priznanih 66 skupin oziroma organizacij proizvajalcev. Med njimi prevladujejo skupine proizvajalcev za skupno trženje, teh je 34, sledijo organizacije proizvajalcev s 26 priznanimi subjekti, najmanj pa je skupin proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti.

Članstvo v organizacijah proizvajalcev se je do leta 2023 povečevalo zmerno, nato pa se je v letih 2023 in 2024 močno povečalo, kar lahko pripišemo učinkom intervencij Skupne kmetijske politike, ki so spodbudile ustanavljanje novih OP v ključnih sektorjih (mleko, sadje, zelenjava). Število članov le teh se je iz začetnih 717 v letu 2018, povečalo kar na 4.103 v letu 2025.

Cilj ministrstva ostaja postopen, zakonit in izvedljiv dvig deleža slovenske hrane, ki temelji na dejanskih zmogljivostih pridelovalcev in javnih zavodov oz. celotnega sistema, ne zgolj na ciljnih nedosegljivih številkah. Pri tem je ključno dolgoročno sodelovanje ter krepitev zaupanja med vsemi deležniki v prehranski verigi – od pridelovalcev in predelovalcev do javnih zavodov in potrošnikov. Poseben poudarek je treba nameniti tudi krepitvi in ohranjanju lastnih prehranskih virov, saj lokalna pridelava in poraba prispevata k prehranski varnosti, stabilnosti podeželja, večji samooskrbi ter večji odpornosti sistema na krizne razmere.

Na podlagi navedenega je zahteva po 80 % deležu živil iz slovenskih shem kakovosti trenutno še žal neuresničljiva, tako z vidika razpoložljivih količin, organiziranosti ponudbe kot tudi zmožnosti javnih zavodov za nemoteno izvajanje javne prehrane, a vendar znotraj resorja izvajamo vse potrebne aktivnosti, da se delež izboljša.

13. Znižanje statusa varovanja volka v skladu s spremembo habitatne direktive. zmanjšanje populacije zveri in divjadi na nosilno kapaciteto okolja ter nadaljnjo učinkovito upravljanje z zvermi in divjadjo

Divjadi ni mogoče zmanjšati na nosilno kapaciteto okolja, ker glede na številčnost populacij posameznih vrst divjadi le-ta še zdaleč ni dosežena.

Nosilna kapaciteta okolja je meja vseh naravnih danosti okolja, do katere se lahko populacija posamezne vrste trajno poveča. Dosežena kapaciteta okolja (in že predhodno približevanje tej meji) se na populaciji odraža v številnih populacijskih parametrih kot so: nadpovprečno povečana mortaliteta (smrtnost), zmanjšana nataliteta (rodnost), močno zmanjšana vitalnost (kot je zdravstveno stanje) posameznih osebkov in posledično populacije ipd. Populacije divjadi (jelenjad, divji prašič in šakal, ki so z vidika povzročanja škod najbolj aktualne) pa so vitalne brez znakov približevanja nosilni kapaciteti okolja.

Strinjamo se s pobudo, da se še naprej učinkovito upravlja z divjadjo ter da stroka pri tem prevzame ključno vlogo.

Glede zaključne zahteve, da naj se stalež zmanjša iz pred leta 1990 glede divjadi pojasnujemo, da se v zadnjih desetletjih parkljasta divjad izrazito številčno in prostorsko širi na območju celotnega evropskega prostora in celo širše ter da to ni zgolj slovenska izjema. Razlogi za to so številni: od klimatskih do drugih naravnih sprememb v okolju in družbi, ki so ustvarili ugodne življenjske razmere za parkljasto divjad. Torej vrnitev na stanje pred letom 1990 bi bilo mogoče zgolj ob predpostavki, da se vse naravne in družbene razmere vrnejo stanje iz tega obdobja, kar pa je seveda nerealno. Strinjamo pa se, da se populacije nekaterih vrst divjadi (kot je jelenjad, divji prašič, šakal) prostorsko širijo in/ali močno številčno naraščajo, kar povzroča povečane nevšečnosti in škode, zlasti na kmetijskih in gozdnih kulturah ter drobnici. V ta namen MKGP izvaja številne ukrepe:

DIVJI PRAŠIČ

MKGP se zaveda problematike naraščanja številčnosti divjega prašiča in že izvaja ter bo še naprej izvajal vse ukrepe, ki jih ima na razpolago:

1. Povišan odvzem vrste v novih dvoletnih načrtih upravljanja 2025 in 2026 za 10 %.
2. Navzgor neomejen odvzem te vrste.
3. Dovoljeno ga je loviti praktično celo leto (razen svinj od 1. 2. do 30. 6. v času reprodukcije).
4. Dovoljen je nočni lov z umetnimi viri svetlobe in nočno optiko.
5. Poleg navedenega pa MKGP na podlagi Zakona o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (Uradni list RS, št. 200/20) vsako leto izplačuje tudi finančne stimulacije za intenzivnih odstrel divjih prašičev.

JELENJAD

Tudi naraščanje jelenjad je dejstvo, ki ga na MKGP naslavljamo z naslednjimi ukrepi:

1. Močno povišan odvzem vrste v novih dvoletnih načrtih upravljanja 2025 in 2026 za 18,4 %. Poleg tega je pomembno izpostaviti, da jelenjad ni prisotna na območju celotne države, zato dvig dvoletnih načrtov odvzema kaže zgolj splošen trend večjega pritiska odvzema jelenjadi. Na območjih, ki so z vidika številčnosti jelenjadi problematična pa je ta dvig občutno višji (npr. v Triglavskem lovsko upravljavskem območju se načrt odvzema jelenjadi dviguje kar za 50 %). V določenih lovsko upravljavskih območjih, kjer jelenjad

lokalno povzroča težave, pa se odvzem močno dviguje v tistih loviščih, kjer se pojavljajo težave (dvoletni načrti lovsko upravljavskih območij namreč določajo višino odvzema posamezne vrste divjadi za vsako posamezno lovišče in lovišče s posebnim namenom). Torej, tudi če je npr. povišan odvzem jelenjadi na nivoju lovsko upravljavskega območja minimalen, je lahko zelo visok v tistih loviščih, kjer jelenjad povzroča težave.

2. Dopustno je odstopanje odvzema navzgor od načrtovanega do 50 %.
Pri jelenjadi je pomembno poudariti, da je to vrsta, ki jo ponoči ni dovoljeno loviti in je uvrščena na Bernsko konvencijo, ki za vse vrste iz družine jelenov prepoveduje uporabo merilnih naprav za nočno streljanje oziroma vse umetne vire svetlobe ali sredstva za osvetlitev cilja.

ŠAKAL

MKGP se zaveda problematike širjenja šakala in že izvaja ter bo še naprej izvajal vse ukrepe, ki jih ima na razpolago:

1. Odvzem šakala, kot divjadi in vrste, ki jo je dovoljeno loviti v skladu z veljavno zakonodajo, je bil prvič načrtovan v letu 2020 (pred tem je bil zavarovan). Danes je šakal vrsta, ki se jo lahko lovi od 1. 7. do 15. 3., podnevi in ponoči v višini, ki je določena v skladu z veljavnimi lovsko upravljavskimi načrti ali dodatnimi upravnimi odločbami MKGP. Odstrel šakala torej ni pravno oviran, je pa to vrsta, za katero morajo lovci vložiti veliko napora, da jo ulovijo.
2. Kritje vseh škod ki jih povzroči šakal.
3. Če šakali povzročajo znatne škode izven lovne dobe, lahko upravljavci lovišč zaprosijo MKGP za izdajo dovoljenja za odpravo lovne dobe in za uporabo nočne optike. Vsem upravljavcem, ki so MKGP v lanskem letu zaprosili za izdajo dovoljenja za lov izven lovne dobe ali/in lov z umetnimi viri svetlobe, je MKGP to tudi dovolilo, saj smo ugotovili, da so razlogi za takšno odobritev upravičeni. Pri tem je treba omeniti, da je šakal uvrščen na Habitarno Direktivo (Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst) in zato sistemska uporaba umetnih virov in nočne optike ni dovoljena. V skladu s to direktivo in nacionalno zakonodajo (ZDLov-1) so možne izjeme, ki jih lahko v utemeljenih primerih na določenem kraju in za določen čas z upravno odločbo dovoli ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v soglasju z ministrom, pristojnim za varstvo narave.
4. V novih dvoletnih lovsko upravljavskih načrtih za lovsko upravljavska območja za 2025-2026 so dovoljeni odvzemi izredno povišani (najmanj dvakratna realizacije preteklega načrtovalskega obdobja oziroma 100 % dvig dovoljenega odvzema). Pri tem, da načrtovanega odvzema šakala ni treba dosežati, presega pa se ga lahko za 50 do 100 % (odvisno od lovsko upravljavskega načrta).

Menimo, da smo na MKGP s tem sprejeli vse možne administrativne ukrepe, da se je lov na divjega prašiča, šakala in navadnega jelena v Sloveniji maksimalno sprostil, kot je to pravno mogoče za posamezno vrsto divjadi in da imajo lovci pri izvajanju lova čim bolj proste roke. Kljub temu se zavedamo, da je lov, zlasti na šakala izredno zahteven in da je nadzorovanje številčnosti populacije izredno težavno, kar kažejo tudi izkušnje sosednjih držav. Kljub temu verjamemo, da smo in bomo z vsemi navedenimi ukrepi v nekaj naslednjih letih na dobri poti reševanja problema posamezne preštevilne divjadi (divji prašič, jelenjad in šakal).

Upravljanje z divjadjo v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu (ZDLov-1) temelji na celostnem pristopu, katerega cilj je preprečevanje škod in zagotavljanje sobivanja med človekom in divjadjo. Odvzem divjadi predstavlja le enega izmed upravljavskih ukrepov in ne more biti edini ali izhodiščni odziv na konflikte v prostoru.

ZDLov-1 določa, da mora fizična ali pravna oseba, ki ji divjad lahko povzroči škodo, najprej sama poskrbeti za varstvo svojega premoženja in ravnati kot dober gospodar. Imetniki kmetijskih in gozdnih zemljišč so dolžni izvajati ustrezne preventivne ukrepe za preprečevanje škode po divjadi, s čimer se tveganje za nastanek škode bistveno zmanjša.

Na tej podlagi zakon predvideva tudi vlogo upravljavca lovišča, ki lastnikom oziroma uporabnikom zemljišč zagotavlja ustrezna zaščitna sredstva ter sodeluje pri izvajanju drugih predpisanih ukrepov za preprečevanje škode. Gre za zaporedno in sodelovalno odgovornost, ki temelji na preventivi in ne zgolj na naknadnem odpravljanju posledic.

Država v skladu z zakonodajo izplačuje škodo po divjadi na nelovnih površinah, vendar zaščitnih ukrepov na teh površinah ne financira.

V skladu s sprejetimi stališči Vlade RS na to temo v preteklih postopkih na ravni EU se Vlada RS strinja s poseganjem v populacijo volka na način, da se zmanjšujejo konflikti z ljudmi, hkrati pa volk ostaja v ugodnem stanju ohranjenosti. Glavne dejavnosti upravljanja volka, ki jih stalno in aktivno izvajamo so: monitoring, komunikacija z vsemi deležniki (sestanki Interesne posvetovalne skupine za sodelovanje pri upravljanju velikih zveri in strokovne posvetovalne skupine za upravljanje velikih zveri, posveti na temo upravljanja velikih zveri), sofinanciranje zaščitnih ukrepov za preprečevanje nastanka škode na premoženju ljudi in izplačevanje odškodnin za škodo na premoženju ljudi, ki jo povzroči volk ter poseganje v populacijo volka z odstrelom. S spremembo Zakona o ohranjanju narave v decembru 2025 je bila uzakonjena možnost odreditve posega v populacije zavarovanih vrst živali, vključno z volkom. Ta sprememba omogoča, da država hitreje in bolj usklajeno ukrepa v primerih, ko so obremenitve za kmete in lokalno prebivalstvo na posameznih območjih prevelike.

Trenutno se odstrel lahko izvede samo kadar ni druge zadovoljive možnosti, odstrel ne škoduje ohranitvi ugodnega stanja populacije in gre za preprečitev resne škode ter zagotavljanje koristi varstva vrste (odstrel križancev). Za uvedbo drugih načinov odvzemanja je treba pripraviti strokovna izhodišča za nadaljnje upravljanje vrste (kriteriji za ugotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti volka, referenčna vrednost velikosti populacije, strokovne podlage za morebitne spremembe nacionalne zakonodaje na področju varstvenega statusa). Na podlagi teh strokovnih izhodišč bo možno uvajanje drugačnega pristopa upravljanja z volkom na območjih, kjer na primer izvedba zaščitnih ukrepov ni možna.

MKGP je skupaj z Zavodom za gozdove Slovenije, KGZS, Kmetijsko gozdarskim zavodom Nova Gorica, Univerzo v Ljubljani, Čebelarsko zvezo Slovenije in oObčino Pivka, projektni partner v projektu LIFE Varna paša, katerega cilj je vzpostavitev strpnega soobstoja med ljudmi ter velikimi zvermi, volkovi in rjavimi medvedi, ter preko zmanjševanja konfliktov zagotavljati dolgoročno ohranitev obeh živalskih vrst, kot tudi kmetijstva. Projekt s celovitim pristopom in sodelovanjem partnerjev iz gozdarskega, kmetijskega in akademskega sektorja razvija rešitve za preprečevanje škod na človekovem premoženju ter njihovo vključevanje v kmetijsko politiko. Ministrstvo v projektu predstavlja podporo razvoju in sistemskemu vključevanju učinkovitih ukrepov za varovanje pašnih živali v okvir Skupne kmetijske politike ter medsektorskem usklajevanju za zmanjševanje konfliktov med kmetijstvom in velikimi zvermi.

14. Zagotovitev dodatnih sredstev za nov razpis za naložbe v gorske kmetije in razpis za ekološke kmetije

Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 (v nadaljnjem besedilu: SN SKP 2023–2027), ki se je pripravljal več let in bil sprejet leta 2022, sledi vsem trem prednostnim ciljem skupne kmetijske politike (v nadaljnjem besedilu: SKP), in sicer konkurenčnosti in odpornosti kmetijskega sektorja, varstvu okolja in podnebja ter skladnemu razvoju podeželja.

Krovna usmeritev SN SKP 2023–2027 je ob upoštevanju prehranske in energetske draginje ter podnebnih in okoljskih izzivov zagotoviti trajnostno pridelavo hrane na celotnem območju države in povečati samooskrbo, pri čemer so pomembna vsa območja in vsa kmetijska gospodarstva ne glede na velikost, usmeritev ali tržno usmerjenost.

Ministrstvo tako podpira tudi male kmetije, mlade kmete in mlade prevzemnike, ekološko kmetijstvo ter hribovske in gorske kmete, pri čemer je nujno, da se razpoložljiva sredstva pravično razdelijo med vsa kmetijska gospodarstva. Male kmetije so temelj slovenskega podeželja, saj prebivalcem podeželja pomenijo dohodek in zagotavljajo poseljenost podeželja. Mladi kmetje imajo osrednjo vlogo v razvoju slovenskega kmetijstva, zato jim je treba olajšati prevzem kmetij in tako zagotoviti stabilno prihodnost slovenskega kmetijstva. V skladu s cilji evropskega zelenega dogovora se s SN SKP 2023–2027 podpira ekološko kmetijstvo. Slovenija ima na tem področju ambiciozne cilje, saj sta zdravje ljudi in okolja javni dobrini, za katere si moramo prizadevati vsi. Poleg tega imajo ekološki izdelki višjo dodano vrednost in so poleg proizvodov iz shem kakovosti in predelave posebej poudarjeni v SN SKP 2023–2027. Na podlagi ukrepov, ki se izvajajo v okviru SN SKP 2023–2027, se površine pod ekološkim kmetijstvom v zadnjih letih povečujejo, prav tako se viša število ekoloških kmetov, pri čemer posebej izstopajo mladi ekološki kmetje.

Ministrstvo se zaveda pomena hribovsko-gorskih kmetij, ki imajo ključno vlogo pri razvoju slovenskega podeželja. S svojim delovanjem ohranjajo poseljenost odročnih območij, preprečujejo zaraščanje krajine ter z obdelavo travnikov in pašnikov skrbijo za značilno kulturno krajino. Pomembno prispevajo k varovanju narave, biotske raznovrstnosti in stabilnosti tal, kljub težjim pridelovalnim razmeram pa zagotavljajo kakovostno lokalno hrano, zlasti mlečne in mesne izdelke. Imajo tudi izrazit gospodarski in socialni pomen, saj omogočajo preživetje prebivalcem hribovskih območij ter ohranjajo tradicionalna znanja, navade in kulturno dediščino slovenskega podeželja.

MKGP je že pred protestno zahtevo pripravilo rešitev za dodatno sofinanciranje. S 4. spremembo Strateškega načrta SKP 2023–2027 so bila na intervencijo IRP02 naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev za gorske kmetije prerezporejena dodatna sredstva v višini 3 milijone evrov. Tako bosta konec meseca marca oziroma v začetku aprila izvedena še dva javna razpisa v skupni višini 10 mio evrov:

- javni razpis za naložbe kmetij na gorskih območjih, namenjen naložbam v trajne nasade vlagateljem, ki imajo najmanj 50 % standardnega prihodka iz sadjarstva in vinogradništva. Predmet podpore bo nakup kmetijske mehanizacije za kmetovanje v trajnih nasadih ter druga gorska mehanizacija.
- Javni razpis za gorska kmetijska gospodarstva, ki so imela najmanj polovico standardnega prihodka iz kmetijstva iz naslova reje drobnice za naložbe v kmetijsko mehanizacijo za kmetovanje na gorskem območju, objekte za skladiščenje, pašnik, dostop do javne infrastrukture, OVE, ter vodohran za meteorno vodo.

Tako se bodo nekateri vlagatelji, ki so bili v prejšnjem javnem razpisu za gorska območja zavrnjeni, lahko prijavili na enega od teh.

Razdelitev sredstev v okviru Strateškega načrta SKP 2023–2027 je bila sprejeta s konsenzom vseh deležnikov v letu 2022 v okviru petih delovnih skupin za pripravo SN 2023–2027 za področja: (1) Pametno, odporno in konkurenčno kmetijstvo, (2) Varovanje okolja in podnebne spremembe, (3) Razvoj podeželja, (4) Posebne delovne skupine Aktivni kmet in (5) širše delovne skupine za celoten SN 2023–2027 ter horizontalne delovne skupine v okviru priprave SN 2023–2027.

Javni razpis za podintervencijo naložbe kmetij v okviru intervencije naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev za leto 2025, namenjen naložbam na gorskih območjih, je bil objavljen maja 2025 in zaključen julija 2025. V okviru razpisa je bilo razpisanih 7 milijonov evrov, kar predstavlja 13 % vseh razpoložljivih sredstev intervencije IRP02 – naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev.

Na omenjeni intervenciji je bilo skupno razpoložljivih 56,8 milijona evrov sredstev, od tega 29 % namenjenih majhnim kmetijam. Na javnem razpisu za majhne kmetije je bilo kar 97 % sredstev odobrenih gorsko-hribovskim kmetijam.

Če upoštevamo še javni razpis za gorska območja, objavljen v letu 2025, ter dva dodatna načrtovana javna razpisa v skupni višini 10 milijonov evrov, bo gorsko-hribovskim kmetijam namenjenih skupaj 58 % vseh razpoložljivih sredstev v okviru te intervencije.

V primerjavi z izvajanjem Programa razvoja podeželja v programskem obdobju 2014–2020 je v Strateškem načrtu SKP 2023–2027 za javne razpise za gorske kmetije namenjenih 40 % več sredstev.

Pomembno je poudariti, da analiza podatkov iz podukrepa M04.1, ki je predhodnik obravnavanega javnega razpisa kaže, da so gorsko-hribovska kmetijska gospodarstva prejela 48 % vseh odobrenih vlog, kmetije na drugih OMD območjih 32 %, medtem ko so ravninske kmetije prejele manj kot 20 % odobrenih vlog v celotnem programskem obdobju 2014-2020. V velikostnem razredu od 12.000 do 50.000 EUR standardnega prihodka (SO) je kar 72 % vseh odobrenih vlog v tem razredu pripadalo prav gorsko-hribovskim kmetijam.

Leta 2024 je ministrstvo 31.872 kmetijskim gospodarstvom z gorskih območij iz naslova zbirnih vlog izplačalo 152,2 milijona evrov. V prejšnjem devetletnem programskem obdobju programa razvoja podeželja so gorske kmetije prejele več kot milijardo vseh sredstev, ki so bila izplačana vsem kmetijskim gospodarstvom, in sicer 1,104 milijarde evrov od 2,000 milijarde evrov vseh sredstev za vsa kmetijska gospodarstva. To pomeni, da je bilo več kot 55 % vseh sredstev namenjenih gorskim kmetijam.

Ministrstvo v okviru izvajanja intervencij SN SKP 2023–2027 hribovsko-gorskim kmetijam namenja višjo stopnjo podpore ter dodatne točke v merilih za izbor vlog pri javnih razpisih za naložbe.

Za Slovenijo je povečanje obsega ekoloških površin ena od prioritet skupne kmetijske politike EU in tudi strateška usmeritev slovenske kmetijske politike v skladu z Resolucijo »Naša hrana, podeželje in naravni viri« in Akcijskim načrtom za ekološko kmetovanje do leta 2027, ki ga je leta 2021 sprejela Vlada RS. V Sloveniji povpraševanje po ekoloških živilih močno presega ponudbo. Zato je eden od glavnih ciljev povečanja števila ekoloških kmetij in obsega pridelave tudi z namenom povečanja ponudbe ekoloških živil.

Ekološko kmetijstvo ima ključno vlogo pri doseganju okoljskih ciljev, zagotavljanju kakovostne hrane ter dolgoročni vzdržnosti kmetijskega sektorja.

V zadnjem javnem razpisu za intervencijo IRP4 – naložbe v razvoj ter dvig konkurenčnosti in tržne naravnosti ekoloških kmetij so bila razpisana vsa razpoložljiva sredstva, predvidena za to intervencijo v strateškem načrtu SKP 2023 - 2027.

Pomembno je poudariti, da kljub temu, da so bila za naložbeni ukrep za ekološke kmetije razpisana vsa razpoložljiva sredstva, so ekološka kmetijska gospodarstva v okviru vseh naložbenih intervencij deležna dodatne podpore. Ta se odraža tako v dodatnih točkah pri merilih za izbor vlog kot tudi v višji stopnji sofinanciranja upravičenih naložb.

S takšnim pristopom že sistematično spodbujamo ekološka kmetijska gospodarstva k vlaganjem v posodobitev, razvoj in povečanje konkurenčnosti, hkrati pa zagotavljamo, da imajo pri dostopu do razpoložljivih sredstev prednost v primerjavi z drugimi vlagatelji. Namen teh ukrepov je ustvariti stabilno in predvidljivo podporno okolje, ki ekološkim kmetijam omogoča lažje odločanje za naložbe ter dolgoročni razvoj.

Opisani mehanizmi podpore jasno kažejo, da je ekološko kmetijstvo že prepoznano kot prednostno področje, pri čemer si prizadevamo, da so razpoložljiva javna sredstva uporabljena učinkovito in v skladu z razvojnimi cilji sektorja.

DGL je pri pripravi gozdarskih intervencij Strateškega načrta SKP 2023-2027 sodeloval z različnimi socialnimi partnerji na področju gozdarstva kot so Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zveza lastnikov gozdov Slovenije, Združenje večjih gozdnih posesti, in Sloles. Vključeni so bili tudi predstavniki gorskih kmetij z Sloveniji, katere je zastopal Janez Beja. Predstavnik je poudaril, da je delo v gorskem svetu, ker so večji nakloni terena težje in bolj nevarno. MKGP je temu dejstvu prisluhnilo ter lastnikom gozdov v gorskem območju namenilo višje število točk pri ocenjevanju vlog na javnih razpisih za nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu.

S področja gozdarstva je pravna podlaga za izvajanje intervencij iz SNSKP 2023 - 2027 Uredba o izvajanju gozdarskih intervencij iz strateškega načrta Republike Slovenije za obdobje 2023–2027 (Uradni list RS, št. 22/24, 2/25, 42/25 in 100/25 – ZKme-2). Že v uredbi so določena merila, in sicer je eno od meril, vezano na Intervencijo naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu, za fizične osebe tudi "geografski vidik naložbe: gorsko in hribovsko območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost; (v nadaljnjem besedilu: OMD)". Na podlagi uredbe je bil dne 22. 12. 2025 objavljen Javni razpis za intervencijo naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu (IRP07) za leto 2025. V tem razpisu hribovska in gorska območja prejemajo dodatne točke.

15. Sprejetje nacionalne uredbe za izvajanje EUDR, ki bo zaščitila obnovo zgodovinskih pašnikov

Slovenija je v dolgotrajnih pogajanjih glede EUDR dosegla, da se kmetijska zemljišča, ki niso začasno obdelana (oziroma so v prahi) kot tudi tista, ki se zaraščajo, ne štejejo za krčitev gozda. V letu 2023 ob pogajanjih za sprejetje prvotne uredbe EUDR (30. 6. 2023) na pobudo Slovenije dosegli, da se začasno neobdelana zemljišča ne štejejo za krčitev gozda. V letu 2024, ko je bila objavljena EU interpretacija satelitskih posnetkov v skladu z definicijo FAO gozd je ravno Slovenija prva predstavila Evropski komisiji odstopanja med podatki EU in nacionalnimi podatki o dejanski rabi zemljišč (odstopanje na ravni Slovenije je bilo več kot 10%). Zato smo zahtevali, da se v splošne smernice za izvajanje uredbe EUDR jasno zapiše, da med gozd ne sodijo zaraščajoča kmetijska zemljišča po dejanski rabi, kmetijska zemljišča porastla z gozdnim drevjem po dejanski rabi ter skupine dreves in grmičevja po dejanski rabi. Vse kmetijske rabe v evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč v Sloveniji torej ne štejejo kot gozd, za namen Uredbe EUDR.

Ob spremembi uredbe EUDR v letu 2025 se je prav tako dodatno opredelilo, da se med degradacijo gozda ne štejejo površine na pašnih planinah, kjer tradicionalno poteka paša v gozdu. To so rezultati prizadevanj Slovenije v pogajalskem procesu, kjer smo dosledno zastopali interese slovenskih kmetov in lastnikov gozdov.

16. Sredstva za kmetijstvo naj se v celoti porabijo za primarno kmetijsko pridelavo

Od skupnih sredstev Strateškega načrta Skupne kmetijske politike (SKP) 2023–2027 je približno 90 % razpoložljivih sredstev namenjenih podpori primarni kmetijski proizvodnji. Preostali del sredstev je namenjen predelavi kmetijskih proizvodov, izvajanju intervencij AKIS, pristopu LEADER ter tehnični pomoči.

Takšna razporeditev sredstev odraža kontinuiteto dosedanje politike, vendar hkrati utrjuje eno ključnih strukturnih šibkosti slovenske prehranske varnosti – pomanjkanje trdnih, povezanih in odpornih prehranskih verig. Kljub temu, da že približno 90 % razpoložljivih sredstev vlagamo v primarno kmetijsko proizvodnjo, Slovenija nima zagotovljene prehranske suverenosti niti zadostne odpornosti na motnje v oskrbnih verigah, kar se je jasno pokazalo ob nedavnih krizah. Zato zgolj nadaljevanje obstoječega modela razdeljevanja sredstev ne more zagotoviti dolgoročne prehranske varnosti. Za doseganje tega cilja je nujno vlagati bistveno širše od same primarne proizvodnje, in sicer v razvoj ter krepitev predelovalnih zmogljivosti, lokalnih in regionalnih prehranskih verig, logistike, trženja ter povezovanja med pridelovalci, predelovalci in potrošniki. Le celostno vlaganje v vse člene prehranske verige lahko prispeva k večji samooskrbi, večji dodani vrednosti v kmetijstvu in večji odpornosti prehranskega sistema.

Hkrati je treba pri koriščenju sredstev EU, skladno s Pogodbo o delovanju EU, zagotoviti tudi doseganje drugih specifičnih ciljev Strateškega načrta SKP 2023–2027, kot so spodbujanje zaposlovanja in gospodarske rasti, enakost spolov, socialna vključenost ter lokalni razvoj podeželja, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom.

Pomemben del sredstev mora biti namenjen tudi modernizaciji kmetijstva in podeželja, zlasti s spodbujanjem znanja, inovacij in digitalizacije ter z večjo uporabo teh vsebin v praksi. To vključuje boljši dostop do raziskav, izmenjave znanja, svetovanja in usposabljanja ter ustrezna sredstva za tehnično pomoč kot podpora učinkovitemu izvajanju Strateškega načrta SKP 2023–2027.

Za izvajanje intervencij, ki prispevajo k navedenim ciljem in krepitvi celotnega prehranskega sistema, je v okviru strateškega načrta SKP 2023–2027 namenjenih zgolj 10 % vseh razpoložljivih sredstev, kar predstavlja pomemben, vendar še vedno omejen korak k bolj uravnoteženemu in odpornemu modelu razvoja kmetijstva in prehranskih verig.